

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2017–2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zdeňka Caltová

Fenomén Hobit

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2017–2023

BACHELOR THESIS

Zdeňka Caltová

The Hobbit phenomenon

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 23. 2. 2023

.....

Zdeňka Caltová

Poděkování

Děkuji paní prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc., za cenné rady a odbornou pomoc, kterou mi poskytovala při zpracování mé bakalářské práce. Ráda bych vyzdvihla její obdivuhodnou ochotu, za kterou jsem jí moc vděčná.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá dílem *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*, které zařazuje do žánru fantasy a začleňuje ho do dále specifikovaných subkategorií. Práce vymezuje fantasy literaturu, kterou kategorizuje podle Farah Mendlesohnové a Davida Pringela. Analyzuje život autora J. R. R. Tolkiena a zároveň popisuje jeho vývoj díla. Dále se práce věnuje deskripci jednotlivých kapitol a motivům, které jsou v díle obsaženy a mají svůj prapůvod v autorově životě. Teoretická část se rovněž zabývá kompoziční výstavbou díla a komparací knižní předlohy s filmovým zpracováním podle Petera Jacksona. Praktická část na základě dotazníkového šetření odpovídá na otázky, zda je kniha vhodná pro všechny čtenáře bez ohledu na věk, přestože byla původně tvořena pro děti, a zda je příběh stále zajímavým i pro současné publikum po více než osmdesáti letech od jeho vydání. V neposlední řadě zde odpovídá na otázku, zda může filmové zpracování přimět diváka k přečtení jeho knižní předlohy *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*.

Klíčová slova

Bilbo Pytlík, fantasy literatura, fenomén, hobit, J. R. R. Tolkien, svět Středozemě, trilogie Hobit.

Annotation

In its theoretical part, the bachelor's thesis deals with the work *The Hobbit Or, There And Back Again*, which it classifies in the fantasy genre and incorporates it into further specified subcategories. The thesis defines fantasy literature, which it categorises according to Farah Mendlesohn and David Pringel. Next, the life of the author J.R.R. Tolkien is analyzed and the development of his work is described at the same time. The work is followed by a description of individual chapters and motifs that are contained in the work and have their origins in the author's life. The theoretical part also deals with the compositional construction of the work and the comparison of the book original with the film adaptation according to Peter Jackson. Based on a questionnaire survey, the practical part answers the questions whether the book is suitable for all readers, regardless of age, even though it was originally created for children, and whether the story is still interesting for the current audience, more than eighty years after its publication. Last but not least, the work here answers the question of whether the film adaptation can make the viewer read the original book *The Hobbit Or, There And Back Again*.

Keywords

Bilbo Baggins, fantasy literature, phenomenon, hobbit, J. R. R. Tolkien, world of Middle Earth, Hobbit trilogy.

OBSAH

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 FENOMÉN HOBIT A FANTASY LITERATURA	11
1.1 Zařazení díla.....	11
1.2 Vymezení fantasy literatury	11
1.3 Dělení fantasy literatury	13
1.3.1 Podle Farah Mendlesohnové.....	13
1.3.2 Podle Davida Pringela.....	14
2 ŽIVOT J. R. R. TOLKIENA	18
2.1 Dětství	18
2.2 Školní léta.....	19
2.3 Oxfordská univerzita	21
2.4 Počátek války	24
2.5 Počátek mytologie	26
2.6 Návrat na univerzitu	27
2.7 Počátek Hobita	28
2.8 Pán prstenů	29
2.9 Nakladatelství George Allen & Unwin	31
2.10 Narůstající počet čtenářů	32
2.11 Slavný spisovatel John Ronald Reul Tolkien.....	33
2.12 Bournemouth.....	34
2.13 Poslední léta	35
3 KOMPOZIČNÍ VÝSTAVBA DÍLA HOBIT ANEB CESTA TAM A ZASE	
ZPÁTKY.....	36
3.1 Titul	36
3.2 Čas a prostor.....	36
3.3 Časová posloupnost ve vyprávění	36
3.4 Prostředí – geografické.....	37
3.5 Prostředí – sociální a intelektuální	38

4	JEDNOTLIVÉ KAPITOLY DÍLA HOBIT ANEB CESTA TAM A ZASE ZPÁTKY A JEJICH DESKRIKCE	40
4.1	Kapitola 1: Neočekávaný dýchánek	40
4.2	Kapitola 2: Skopová pečeně	44
4.3	Kapitola 3: Krátký odpočinek	45
4.4	Kapitola 4: Přes hory a pod horami	46
4.5	Kapitola 5: Hádanky ve tmě	46
4.6	Kapitola 6: Z deště pod okap	47
4.7	Kapitola 7: Podivný příbytek	48
4.8	Kapitola 8: Mouchy a pavouci	49
4.9	Kapitola 9: Osvobozené sudy	50
4.10	Kapitola 10: Vřelé uvítání	51
4.11	Kapitola 11: Na prahu	51
4.12	Kapitola 12: Vnitřní informace	52
4.13	Kapitola 13: Nikdo doma	53
4.14	Kapitola 14: Oheň a voda	54
4.15	Kapitola 15: Stahují se mračna	54
4.16	Kapitola 16: Noční zloděj	55
4.17	Kapitola 17: Mračna se trhají	56
4.18	Kapitola 18: Zpáteční cesta	56
4.19	Kapitola 19: Poslední etapa	57
5	TEMATICKÁ VÝSTAVBA DÍLA	58
5.1	Motiv domova	58
5.2	Láska a přátelství	59
5.3	Předsudky a jejich boření	59
5.4	Motiv proroctví	60
5.5	Motiv cesty	61
6	FILMOVÉ ZPRACOVÁNÍ PODLE PETERA JACKSONA	63
6.1	Komparace knižní předlohy a filmu	63
6.2	Hobit: Neočekávaná cesta	63
6.3	Hobit: Šmakova dračí poušť	64

6.4	Hobit: Bitva pěti armád	65
	PRAKTICKÁ ČÁST	67
7	FENOMÉN HOBIT	67
7.1	Cíle a hypotézy výzkumu	67
7.2	Výzkumný vzorek	67
7.3	Výzkumná metodika	67
7.4	Výsledky dotazníkového šetření	68
7.5	Vyhodnocení hypotéz na základě výzkumu	81
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	84
	SEZNAM GRAFŮ	85
	SEZNAM PŘÍLOH	86
	PŘÍLOHY	

ÚVOD

„Jeden z uchazečů naštěstí nechal jednu stránku nepopsanou (což je pro zkoušejícího to nejlepší, co ho může potkat) a já na ní napsal: ‚V jisté podzemní noře bydlel jeden hobit.‘ V mé mysli se příběh vždycky rodí ze jmen. A tak mě po chvíli napadlo, že bych měl zjistit, co byli hobiti zač. Ale to je jen začátek.“ (Carpenter, 2017, s. 204)

V září roku 1937 vychází v britském nakladatelství George Allen & Unwin dětská kniha s názvem *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* od autora Johna Ronalda Reula Tolkiena. Kniha o hobitovi jménem Bilbo Pytlík, který se vydá na neočekávanou výpravu spolu ve společnosti trpaslíků a čaroděje Gandalfa, byla původně příběhem tvořeným pro pobavení autorových dětí. První vydání v nákladu 8 500 kusů se do Vánoc téhož roku vyprodává. Z knihy se stává dětský bestseller a z Tolkiena celosvětově známý spisovatel. Kniha, původně psaná pro děti, si našla oblibu i u dospělých čtenářů. Vznikají různé společnosti, které spojuje zájem o hobity. Je to více jak 80 let od vydání knihy a není člověka, který by nevěděl kdo je to hobit a neznal jméno Tolkien. Po vydání pokračování *Hobita*, které nese jméno *Pán prstenů*, nastává další vlna hobití mánie.

První filmovou adaptací byl krátký animovaný film natočený v Praze roku 1966 a až o 12 let později zde vychází kniha v češtině s překladem Františka Vrby. Knihu vydává nakladatelství Odeon. V letech 2012 až 2014 byla natočena hraná filmová trilogie Peterem Jacksonem a *hobití šílenství* začalo od znovu.

Tato bakalářská práce se zabývá anglickým spisovatelem Johnem Ronaldem Reulem Tolkienem a jeho dílem *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*. Zkoumá podrobně jeho život a události, které ho formovaly a osobnosti, které ho během života ovlivnily. V této práci si klademe za cíl analyzovat toto dílo a vyjádřit autorův vztah k němu. Je zde řešena otázka, zda je kniha určena pouze dětskému čtenáři nebo může zaujmout všechny věkové kategorie. Dalším cílem této bakalářské práce je zjistit, zda je příběh o hobitovi stále zajímavý pro současného čtenáře i po tolika letech po jeho prvním vydání, a zda může filmové zpracování přimět diváka k přečtení jeho knižní předlohy *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*.

TEORETICKÁ ČÁST

1 FENOMÉN HOBIT A FANTASY LITERATURA

1.1 Zařazení díla

Naše analyzované dílo *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* spadá do žánru fantasy literatury. Pokud bychom ho chtěli zařadit do subkategorie podle Farah Mendlesohnové, zahrnují bychom dílo do vnořené Fantasy (Immersive Fantasy). Čtenář od počátku příběhu vnímá fantastické prvky jako přirozenou součást světa a není jimi konsternován. Jestliže by se jednalo o dělení fantasy literatury podle Davida Pringela, zařadíme dílo do kategorie hrdinské fantasy, jelikož zde nacházíme onen druhotný svět. Nacházíme zde však i prvky fantasy se zvířecími motivy například v podobě postavy Medděda.

1.2 Vymezení fantasy literatury

Fantasy literatura spadá jako subkategorie pod literaturu fantastickou. Vedle fantasy literatury sem patří také science fiction a horor. Hranice nejsou pevně vymezeny, a proto se může stát, že určité dílo spadá do více subkategorií. Fantastická literatura se také stále vyvíjí, což je jeden z hlavních důvodů, proč nelze tuto literaturu přesně definovat a vytvořit tak jisté hranice. Může se totiž stát, že při vytvoření určité jednotné definice, bude již tato deskripce zastaralá. Nejsilnější vývoj zažívá žánr science fiction, který je vázán s vědeckým a technickým pokrokem společnosti. U mnoha děl se tak stalo, že je dohnala přítomnost a obsažený technický pokrok již nebyl aktuální. Častými motivy v tomto žánru jsou například vesmírné cesty, setkání s mimozemšťany či nové vynálezy. Na rozdíl od fantasy literatury, je science fiction závislý na aktuálním světě a odvíjí se od něj. „*Fikční svět „skutečné“ science fiction [...] podléhá tvrdým pravidlům nejen vnitřní hodnověrnosti (jak je tomu u fantasy), ale současně musí respektovat přírodní zákony a domýšlet všechny aspekty prostředí do důsledků. Zatímco ve fantasy fikčním světě může být modré či rudé slunce bráno jako součást magického světa nevyžadující vysvětlení, auror science fiction si v takovém případě musí umět představit obhajitelný model celého vesmíru (galaxie přinejmenším), v němž se vyskytují takto zbarvená slunce...*“ (Dědinová, 2015, s. 95)

Pro fantasy literaturu je velmi důležitý fantastický prvek, čímž může být například druh magie, kouzla, přítomnost zvláštní bytosti, jednoduše prvek, který nelze vysvětlit (o což se fantasy literatura ani nepokouší) a odlišuje se od konsenzuální reality. Přítomnost pouze tohoto prvku však není pro vymezení fantasy literatury stěžejní. Tento fantastický prvek můžeme rovněž nalézt v mýtech a náboženských textech, ze kterých mnohdy fantasy literatura čerpá, avšak do fantasy literatury je nezařazujeme. Zde je T. Dědinovou uveden důvod, proč tomu tak je: „*Mýtus a náboženství jsou silnou inspirací množství fantastických děl, nelze je však s nimi ztotožňovat. Na tomto místě nezbyvá než opět zvažovat záměr textu (potažmo autora): fantastické je takové dílo, které je psáno a má být čteno v první řadě jako beletrie.*“ (Dědinová, 2015, s. 27)

Stěžejní je pro fantasy literaturu vytvoření dokonalého, druhotného světa, o jehož existenci nemá čtenář pochyb. Tento druhotný svět může být založen na odlišných zákonech či principech v porovnání s naším světem za předpokladu, že toto nové uspořádání světa bude naprosto uvěřitelné a bude mít logický řád, kterého se bude držet. Přestože je ve fantasy nutné dodržovat tento systém, je z fantastické literatury tím nejméně závislým žánrem na prvotním (našem) světě. Dědinová (2015, s. 73) uvádí, že „*fantasy dílo selhávající při tvorbě věrohodného fikčního světa selhává úplně-nehledě na literární kvality textu a na umělecký záměr autora.*“

Na rozdíl od pohádek, děj ve fantasy literatuře musí být také zasazen do určité, blíže specifikované doby, ke které se váže určitá historie.

Pokud se zaměříme na postavy ve fantasy literatuře, setkáváme se zde s jistými archetypy, které jsou čtenáři již známé a ulehčují mu tak orientaci v povahových rysech. Například pokud se ve fantasy příběhu objevují skřeti, čtenář nepředpokládá, že by se jednalo o kladné postavy. Problémem je však deskripce osobního charakteru postav, která v dílech mnohdy chybí a my se tak musíme spokojit pouze s předem danými rysy jednotlivých bytostí.

Zaměříme-li se na hlavní motivy ve fantasy literatuře: „*Stěžejní motiv cesty, jenž představuje dobrodružství, ale i úkol, je symbolickým vyjádřením životní pouti a v neposlední řadě prostředkem utváření hrdinova postoje ke světu.*“ (Mocná, Peterka 2004, s. 188) Přesně tento motiv nalézáme v našem analyzovaném díle. Určitou cestou by si také měl projít sám čtenář, který díky motivům a jejich vyšším poselstvím, jež zažil v druhotném světě, měl získat nový pohled na svůj prvotní svět. Zde je překlad Diany

Waggoner od Terezy Dědinové (2015, s. 74) „*Stejně jako krása, fantasy nám umožňuje vytěžit maximum z toho, co už máme. Ti, kdo čtou fantasy, aby unikli do světa skvělosti a dobrodružství, se pletou; fantasy pro nás obnovuje náš vlastní svět. Někdy se zdá, že náš život je plný tragédií, smutku a zla, realizovaných vizí chtivosti, chyb, pýchy, nenávisti a sobectví. Čist fantasy znamená unikat zlu, ne ignorovat jej, ale také rozpoznat dobro; uniknout realitě v úmyslu spatřit ji takovou jaká opravdu je – vidět ji, jak řekl Rupert Brooke, ne více zaslepeni vlastními očima“ (Waggoner, 1978, s. 27)*

1.3 Dělení fantasy literatury

1.3.1 Podle Farah Mendlesohnové

Tereza Dědinová ve své knize *Po divné krajině* sepsala dělení fantasy literatury podle akademické historičky a spisovatelky Farah Jane Mendlesohn. Ta dělí fantasy literaturu do čtyř kategorií podle toho, jak fantastičnost vstupuje do daného příběhu a dále podle vztahu fantastického prvku k přirozenému fikčnímu světu. Zde je její dělení:

- 1) **Fantasy s motivem portálu/úkolu** je dílo, kde je fantasy svět propojen s přirozeným fikčním světem jakousi bránou nebo portálem. Jako příklad jsou zde uvedeny *Letopisy Narnie* od C. S. Lewise, kde se postava Lucie, při hře na schovávanou ukryje ve skříni, která slouží jako portál do druhého světa, a dívka se poté ocitá v říši plné fantastických prvků. V této kategorii je před hrdinu postaven jakýsi úkol, který v nově objeveném fantastickém světě musí splnit, a tak se seznamuje s pravidly, postavami a chodem věcí v druhém světě spolu se čtenářem.
- 2) **Ve vnořené Fantasy** jsou fantastické prvky součástí fiktivního světa a postavy se nad nimi nepodivují a nikoho nepřekvapují. Jsou přirozenou součástí uskupení světa a vypravěč je čtenáři nevysvětluje. Onen úkol nebo dobrodružství nemusí být spjato s fantastickým prvkem tohoto světa. Cíl cesty může být prostý jako například honba za pokladem nebo nalezení svého druha, kdy fantastické prvky postavy sice obklopují a jsou všude přítomny, ale nehrají zde zásadní roli a my je vnímáme jako všední věc.
- 3) **Narušující fantasy** je specifická v tom, že v postavách v příběhu a zároveň ve čtenáři vzbudí nejistotu a zmatek. Vnáší do přirozeného fiktivního světa

fantastický prvek, kterým jsou postavy konsternovány a žádají si vysvětlení a objasnění celé události. Tímto fantastickým prvkem mnohdy bývá například monstrum neznámého původu. V průběhu příběhu se čtenáři spolu s postavami dostává vysvětlení díky indiciím.

- 4) **Prahová fantasy** je kategorií, kde jejím „... základem je přirozený fikční svět, do kterého fantastično takřka proniká – práh mezi světy však nemusí být překročen, čtenář pouze cítí jeho přítomnost. [...] Tušení, očekávání fantastického společně s absencí vysvětlení má silnější potenciál vzbuzovat úžas, strach i zmatek než explicitní zjevení fantastického monstra typického pro narušující Fantasy.“ (Dědinová, 2015, s. 103)

1.3.2 Podle Davida Pringela

Skotský editor a kritik David Pringle ve své knize *Fantasy: Encyklopedie fantastických světů* rozděluje fantasy literaturu do devíti kategorií. V tomto rozdělení se zaměřuje pouze na populární fantasy, kterou definuje jako nemoralizující příběhy pracující s magickými prvky. Podle jeho slov má tento žánr jediný cíl: „... přenést obyčejného čtenáře do nových končin, do říše fantazie a neomezených (ne)možností a poskytnout mu to pravé potěšení z četby.“ (Pringle, 2003, s. 19) Hlavní funkcí fantasy literatury je, tedy podle Pringela, funkce zábavná. Čtenář by měl opustit realitu aktuálního světa a prožít dobrodružství ve světě novém. Tento pohled je lehce triviální, jelikož sune do pozadí hlubší cíle díla a neklade tak vysoké nároky na cílovou skupinu čtenářů. „Fantastická díla je jistě možné číst pouze pro jejich zábavnost a nápaditost, znamená to však přehlížet jejich hlubší význam a smysl, ignorovat implicitně pokládané otázky dotýkající se klíčových aspektů naší existence ve světě.“ (Dědinová, 2015, s. 77)

Níže si uvedeme zmíněnou kategorizaci fantasy žánru podle Pringela.

- 1) **Pohádka** je Pringlem popsána jako kouzelný příběh ve fantastickém světě, který má svůj prvopočátek v lidové slovesnosti. Krátké příběhy jsou označovány termínem „báchorka“. Tyto pohádky, předávané ústní formou, se v průběhu času značně měnily a nalezení původního příběhu nebylo možné. Toto období však skončilo příchodem pohádek, které dostaly psanou formu. Podle Pringela (2003, s. 20) byla pohádka „... první komerčně úspěšnou odnoží fantasy“. Počátek nalezneme již v antice u Lucie Apuleiuse a jeho díle *Zlatý osel*, konkrétně

pohádce s názvem *Amor a Psyché*, která čerpala z antické mytologie. Další vývoj zaznamenala v Itálii a později ve Francii, kde byla pohádka představena jako samostatný žánr a byla zde uváděna pod názvem *contes des fées*, v překladu „příběhy o vílách“. Jako hlavní tvůrce si zde uvedeme Marii-Catherine d’Aulnoy a její sbírku *Příběhy o vílách* a Charlese Perraulta, který dal pohádkám o Šípkové Růžence, Červené karkulce a Popelce psanou formu. Jejich díla zaznamenala velký úspěch a byla přeložena do několika jazyků.

- 2) **Zvířecí příběhy** mají svůj počátek v antickém Řecku, a to konkrétně v Ezopových bajkách. Jedná se o fantastické příběhy, kde jsou přítomna zvířata obdařená darem řeči. Mohou se oblékat jako lidé nebo přebírat jejich vlastnosti. Do tohoto žánru také spadají příběhy o lidech, kteří na sebe dokáží vzít podobu zvířete. Z celosvětově známých knih si zde uvedeme *Knihu džunglí* od Rudyarda Kiplinga nebo *Farma zvířat* George Orwella.
- 3) **Artušovský cyklus** byl původně sepsán v knize Geoffreyho z Monmouthu, která nesla název *Historia Regum Britanniae*, v překladu *Dějiny britských králů*, z roku 1136. Byla vznesena obvinění, že příběh o králi Artušovi není nijak historicky podložen a autor si tak příběh vymyslel. Ten však na svoji obhajobu uvedl, že čerpal ze „staré velšské knihy“. Příběh, který obsahuje magii, rytířské hrdinství a motiv osudu, si získal mnoho příznivců a dostalo se mu také dalších zpracování. K původnímu příběhu byl přidán motiv kulatého stolu nebo postava *Lancelota* a *Percevala*. Artušovská tematika je oblíbená dodnes, což jistě dokazují i nově vznikající filmy.
- 4) **Příběhy tisíce a jedné noci** jsou arabskou sbírkou povídek od neznámého autora. „... některé z nich nejsou plodem ústní slovesnosti, ale skutečnými literárními díly. Ty, které z ústní slovesnosti vycházejí, nejsou zdaleka jen pohádkami s nadpřirozenými motivy: v knize nalezneme erotické anekdoty, příhody chud’asů i morální ponaučení.“ (Pringle, 2003, s. 25) Přestože je obsah povídek velmi rozmanitý, na své popularitě získaly právě díky fantastickým prvkům. Mezi nejznámější povídky patří například *Aladdin a kouzelná lampa*, *Ebenový kuň* nebo *Alí Baba a čtyřicet loupežníků*. První tištěná verze, která byla utvořena z dovezených rukopisů a přeložena Antoinem Gallandem, vznikla ve Francii. Právě tento překlad povídek měl velký vliv na pozdější fantasy literaturu.

- 5) **Příběhy s čínskými motivy** jsou další kategorií podle Davida Pringla a hned v úvodu zde vidíme jako příklad povídku o *Aladdinovi a kouzelné lampě*, která je zahrnuta v povídkách *Tisíce a jedné noci*. Podle vědců má tento příběh prvopočátek právě v Číně a mnoho jeho adaptací je zachováno s původním prostředím, které je však velmi idealizované. Dalším známým fantasy dílem je *Vyprávění o putování na západ* od Wu Čcheng-ena, které v českém překladu známe pod názvem *Opičí král*. Ve fantasy s čínskými motivy se velmi často objevují lidé obdařeni schopnostmi nebo fantastická stvoření jako třeba draci.
- 6) **Příběhy o ztracených rasách** „*Fantastické příběhy o ztracených civilizacích a podivných národech – a také o ztracených městech či zemích, podmořských nebo podzemních světech, zapomenutých kulturách, skrytých údolích a zakázaných územích...*“ (Pringle, 2003, s. 28) Jako stěžejní díla zde Pringle uvádí romány *Doly krále Šalamouna*, *Ona* a *Allan Quatermain* od spisovatele H. Ridera Haggarda, které nebyly prvními díly zařazenými do této kategorie, ale získaly si oblibu čtenářů. Na rozdíl od žánru science fiction, který se díky technickému a vědeckému pokroku silně vyvíjí a získává nové podněty, pro tuto subkategorii fantasy žánru je technický pokrok zhoubou. Díky pokroku je již většina míst objevena a nám tak zbývá méně neznámého, z čeho by se dalo čerpat. Důležitou poznámkou je také fakt, že romány o ztracených rasách nemusí nutně obsahovat fantastický prvek. Podle Pringela (2003, s. 29) „*už samotné vyprávění o zaostalém hierarchickém společenství, které netuší zhola nic o možnostech moderní vědy a technického pokroku, má pro současného čtenáře kouzlo čehosi fantastického*“.
- 7) **Humorná fantasy** má svůj počátek v antickém Řecku, stejně jako první dvě kategorie. Hlavním představitelem těchto starých komedií byl Aristofanés a jako příklad si zde můžeme uvést jeho nejslavnější díla *Ptáci* nebo *Žáby*. Díla měla mnohdy satirický nádech vůči vůdčím osobnostem státu a jejich cílem bylo pobavit diváka. Ze současných autorů zde Pringle uvádí například Toma Holta nebo Terryho Pratchetta.
- 8) **Meč & Magie** je kategorií, která je pevně spjata s autorem R. E. Howardem a jeho románem *Conan – Hodina draka*. Tato kategorie zahrnuje kratší dobrodružné příběhy plné akce a napětí. Příběh o barbaru Conanovi, který si jako obstojný

válečník vybojoval královskou korunu, známe dodnes. Dílo se dočkalo několika filmových zpracování a také následovatelů, kteří se jím inspirovali. Jako příklad si zde uvedeme Fritze Leibera a Michaela Moorcocka. Pringle (2003, s. 35) zde uvádí, že „... vlna popularity této odnože fantasy dosáhla vrcholu kolem roku 1970 [...] a od té doby opadá, lépe řečeno pohltit ji hlavní proud posttolkienovské hrdinské fantasy. [...] Zcela specifickou variantou meče & magie jsou příběhy o Zaklínači polského aurora Andrzeje Sapkowského.“ Nutno zmínit, že tato odnož se v současné době opět těší popularitě právě díky zmíněnému dílu polského spisovatele Sapkowského. Příběhy o zaklínači jménem Geralt čerpají náměty z pohádek a mezi subkategoriemi se tak prolínají. V roce 2019 vyšel dlouho očekávaný seriál, který sklidil velký úspěch, a v návaznosti na to šly prodeje knih opět nahoru.

- 9) **Hrdinská fantasy** je poslední specifikovanou odnoží podle Davida Pringela. Může být také pojmenovaná jako „vysoká“ či „epická“ fantasy. Jako hlavní rys zde uvádí utvoření druhotného světa, ve kterém se dílo odehrává. Musí se jednat o svět, jenž není podobný tomu aktuálnímu a je zcela smyšlený. Důležitá je také délka díla. V porovnání s fantasy meče & magie jsou díla hrdinské fantasy o poznání delší. Mnohdy musí být rozděleny do několika dílů. Za zakladatele této odnože pokládáme Williama Morrisa a jeho knihu *Studna na konci světa*. Přestože autor nesklidil tak velký úspěch jako jeho pokračovatelé, byl inspirací pro světoznámé autory, jakými byli C. S. Lewis a J. R. R. Tolkien. Tolkienův *Pán prstenů* je brán jako nejúspěšnější hrdinský fantasy román 20. století.

2 ŽIVOT J. R. R. TOLKIENA

2.1 Dětství

John Ronald Reuel Tokien, dále Ronald, se narodil 3. ledna 1892 Mabel Tolkienové a Arthurovi Tolkienovi v Bloemfontein, hlavním městě Oranžského svobodného státu v jižní Africe.

Mabel Tolkienová, rozená Suffieldová, se s Arthurem Tolkienem, který byl o třináct let starší, zasnoubila v jejich osmnácti letech a kvůli jejímu mládí museli čekat dva roky na oficiální oznámení o jejich zasnoubení a další rok na svatbu, až Mabel Suffieldová oslaví jednadvacáté narozeniny. Arthur Reul Tolkien se stal správcem pobočky Africké banky v Bloemfonteinu, a proto cesta Mabel Suffieldové směřovala z Birminghamu právě sem. V roce 1891 se uskutečnila jejich svatba a o necelý rok později se narodil John Ronald Reul Tolkien. První jméno získal po svém dědečkovi. Jméno Ronald mu dala jeho matka a nemělo v rodině žádného předchůdce. Stalo se také jménem, kterým ho oslovovali příbuzní a později i jeho manželka. „Reul“ bylo druhé jméno jeho otce.

V roce 1894 se Ronaldovi narodil bratr, který byl pojmenovaný Hilary Arthur Reul Tolkien. Mabel Tolkienová neměla ráda zdejší podnebí a Ronaldovi také moc neprospívalo. Proto roku 1895 vyrazila s chlapci na dlouho připravovanou návštěvu své rodiny v Birminghamu. Do Bloemfonteinu se již nikdy nevrátili, jelikož roku 1896 Arthur Reul Tolkien zemřel na krvácení do mozku.

Po smrti otce bydleli u Suffieldových. Tolkienové mu byli vzdálenější, což pravděpodobně způsobil velký věkový rozdíl mezi rodiči Mabel a Arthurem, a tím pádem také velký věkový rozdíl mezi Ronaldem a jeho prarodiči z otcovy strany. Jeho dědeček John Benjamin Tolkien, po kterém Ronald nesl svoje první jméno, zemřel půl roku po smrti svého syna v devětaosmdesáti letech. „*Ačkoliv jsem podle jména Tolkien, zálibami, nadáním a výchovou jsem Suffield.*“ napsal John Ronald Reul Tolkien (Carpenter, 2017, s. 34)

Téhož roku se Mabel Tolkienová přestěhovala s chlapci z rodinného domu Suffieldů do vesnice Sarehole poblíž Birminghamu. Tento čas na anglickém venkově zanechal v Ronaldovi silné vzpomínky a jak i sám napsal: „*Čtyři roky, ale připadaly mi jako nejdelší část mého života a nejvíc mě formovaly.*“ (Carpenter, 2017, s. 30)

Po smrti Arthura Tolkiena mělo pro Mabel Tolkienovou velký význam křesťanství a později se stala katoličkou i přes protest své vlastní rodiny. Touto cestou také vedla oba své syny.

Matka chlapce vyučovala doma a připravovala je k přijímacím zkouškám do birminghamské Školy krále Edwarda, kam chodil také jejich otec.

Ronald byl velmi učenlivý a mezi jeho oblíbené hodiny patřily jazyky. Při výuce latiny si Mabel Tolkienová jeho zvláštního nadání všimla a začala s výukou dalšího jazyka, jimž byla francouzština. Dále ho bavilo kreslení a botanika. Velice miloval stromy. Tuto lásku v něm možná probudil jeho otec, který vytvořil hájek cypřišů, cedrů a jedlí v prvních letech jeho života. Později také vzpomínal na jednu neveselou příhodu, která se stala již v Anglii: „*Nad mlýnskou tůň stála převislá vrba a já se na ni naučil šplhat. Myslím, že patřila řezníkovi ze Stratford Road. Jednoho dne ji skáceli. Neudělali s ní vůbec nic; kmen tam prostě ležel. Nikdy jsem na to nezapomněl.*“ (Carpenter, 2017, s. 36)

Velmi rychle se z Ronalda stal obstojný čtenář a jeho matka ho zásobila pohádkovými knihami o všemožných dobrodružstvích. Líbily se mu knihy od George McDonalda a jeho příběhy o Curdiem. Mezi jeho nejoblíbenější patřila Červená kniha pohádek od Andrewa Langa. Pověst o Sigurdovi a draku Fafnirovi ho ohromila a nepochybně byl předlohou pro tolik obávaného draka jménem Šmak, který v knize Hobit figuruje. Ronald byl draky unesen, a proto se také pokoušel o vlastní příběhy o těchto stvořeních. „*Svět, ve kterém existovala aspoň představa Fafnira, byl bohatší a krásnější, bez ohledu na nebezpečí*“ vyprávěl *John Ronald Reul Tolkien dlouho poté.*“ (Carpenter, 2017, s. 37)

2.2 Školní léta

Roku 1900 byl Ronald jako osmiletý chlapec přijat na Školu krále Edwarda, která byla nejlepší střední školou ve městě. Od pobytu v Sarehole se rodina často stěhovala. Mabel Tolkienová hledala dobré zázemí jak pro syny, tak pro ni. Nalezla jej v Oratoři na předměstí Edgbastonu, kde získala také cenného rodinného přítele otce Francise Xaviera Morgana. Syny přihlásila do Školy svatého Filipa, která patřila k Oratoři a kde by se jim mohlo dostat katolické výchovy. Ronald však záhy převyšoval spolužáky svými znalostmi, a tak se matka opět chopila jeho vzdělávání sama a na podzim roku 1903 se vrátil na Školu krále Edwarda, kde studoval až do roku 1911.

Po jeho návratu začal se studiem řečtiny, která ho ohromila. „*Zaujala mě plynulost řečtiny, prokládaná tvrdostí, a její povrchový třpyt. Ale část přitažlivosti tvořila její starobylost a cizota; nešla do živého.*“ (Carpenter, 2017, s. 42)

Jeho třídním učitelem byl George Brewerton, který ho zaujal svou osobností a díky němuž se začal zajímat více o historii anglického jazyka.

Rok 1904 byl pro rodinu zlomový. Mabel Tolkienové diagnostikovali cukrovku a ještě téhož roku upadla do diabetického kómatu a následně zemřela. Ještě před smrtí sepsala poslední vůli, kde uvedla jako poručníka svých chlapců otce Francise Morgana, který se o ně svědomitě postaral. Smrt matky RONALDA utvrdila v náboženství a také v zájmu o jazyky. Tento zájem u něj probudila v době, kdy pro něj byla učitelkou. Devět let po matčině smrti RONALD napsal: „*Má drahá matka byla opravdová mučednice, a ne každému Bůh dopřeje tak snadnou cestu ke svým velkým darům jako Hilarymu a mně, když nám dal matku, která se upracovala a usoužila k smrti, jen aby zajistila, že zachováme víru.*“ (Carpenter, 2017, s. 46)

Ve škole RONALD jevil zájem o další nové jazyky, kterými byla anglosaština a norština. Získával jazykovědné znalosti a pátral po historii slov, jejich principu a společných vlastnostech. „*Filologie: Lásky ke slovům. Ta ho totiž poháněla. Nebyl to suchopárný zájem o vědecké principy jazyka; byla to hluboká láska k vzhledu a zvuku slov, vytrysklá ve dnech, kdy mu matka dávala první lekce z latiny.*“ (Carpenter, 2017, s. 51)

Dále se RONALD začal zajímat o španělštinu a gótštinu. Tato láska ke slovům ho vedla k vymyšlení si vlastních slov a později i vlastního jazyka.

Za svého studia poznal svoji budoucí ženu Edith Brattovou, která bydlela ve stejném domě na Duchess Road, kam se bratrové později přestěhovali z ponurého pokoje jejich tety Beatrice. Ve škole se velmi angažoval a spolu s přáteli založil diskusní klub Č. K. B. S. Jádrem klubu tvořil Tolkien, Wiseman, Gilson a později také Smith. Diskutovali zde o latinské a řecké literatuře, recitovali básně a vyprávěli příběhy. Na jaře roku 1910 zhlédl představení Petra Pana v birminghamském divadle, jež vylíčil jako „nepopsatelné“. Zaujal ho také mytický básník Francis Thompson a ještě téhož roku se RONALD pokusil o vlastní básnickou tvorbu. Velkou roli u tohoto rozhodnutí zde pravděpodobně hrál také jeho učitel R. W. Reynolds. Básně zpočátku neměly žádný velký úspěch vyjma těchto veršů, které napsal v červenci 1910 (Carpenter, 2017, s. 65):

„Přijďte mi zatančit, veselí skřítci,

*vidiny mlhavých odlesků štěstí,
stvoření ze světla, lhostejní k zármutku,
Zpívejte, tančete v zeleném listí!
Pobuďte se mnou, vy duchové lesní,
než vyblednete a píseň dozní. “*

Mezi jeho další aktivity patřilo ragby, kde utrpěl četná zranění, jako např. zlomený nos či prokousnutý jazyk. Právě onen prokousnutý jazyk měl podle Ronalda za následek jeho nezřetelnou řeč. Poezii však recitoval bravurně, a proto pravděpodobnější příčinou jeho špatného artikulování bylo jednoduše to, že chtěl říci několik informací najednou.

2.3 Oxfordská univerzita

Koncem roku 1910 získal stipendium na Oxfordské univerzitě, kam dalšího roku nastoupil. Školu krále Edwarda však opouštěl nerad, a jak sám napsal: „*Bylo mi, jako když malého vrabečka vykopnou z hodně vysokého hnízda.*“ (Carpenter, 2017, s. 67)

O letních prázdninách podnikl, spolu se svým bratrem Hilarym a dalšími deseti osobami, cestu do Švýcarska. Dojeli do Interlakenu a poté se pohybovali jen na vlastních nohou. Šli po horských stezkách s velkými batohy na zádech. Dále pokračovali údolím Lauterbrunnethalu plným kamenných valů. Spali v přírodě v orientovali se jen podle mapy. Fascinoval ho pohled na vrcholky Jungfrau a Silberhorn. Ronald vzpomínal také na pochod po Aletschském ledovci. Šli po úzké pěšině, kde se nad nimi vlivem horka trhaly balvany a následně padaly přes jejich stezku do veliké rokle. Tato výprava byla jistě Tolkienovi předlohou pro putování hobita Bilba spolu s trpaslíky a Gandalfem Mlžnými horami. Konkrétně tuto vzpomínku s padajícími balvany Ronald zakomponoval do Bilbovy cesty po křivolaké stezce v horách, na kterou se s osazenstvem vydal po návštěvě přítele Elronda. „*Občas se také po horských svazích valily dolů balvany uvolněné poledním sluncem ze sněhu a někdy se přehnaly mezi nimi.*“ (Tolkien, 2005, s. 55) I toto nebezpečí Ronald zažil, když mezi ženou před ním a jím samotným spadl velký balvan, asi 30 centimetrů od jeho nohou.

Na této cestě si Ronald zakoupil pohlednici reprodukce obrazu od německého malíře J. Madlenera. Obraz se jmenoval *Der Berggeist*, což v překladu znamenalo duch hor. Na obrazu je starý muž s bílým vousem, velkým kloboukem se širokou střechou a dlouhým

červeným pláštěm. Muž je vyobrazen s bílým srncem, který vkládá hlavu do jeho dlaní. Tento starý muž byl pro něj pravzorem Gandalfa a můžeme se domnívat, že bílý srnec mu vnuknul myšlenku bílého koně Stínovlasa, který se vyskytuje v *Pánu Prstenů* a jenž se dal zkrotit pouze Gandalfem Šedým.

V říjnu 1911 nastoupil na školu v Oxfordu. Studoval zde klasické jazyky, které ho tolik nenadchly, neboť E. A. Barber, ač vzdělaný muž, nebyl dobrým učitelem. Pokračoval zde ve tvorbě vlastních jazyků a velkým vzorem se mu stal jeho učitel a významný filolog Joseph Wright. Vnuknul mu jeho nadšení pro filologii. Začal studovat středověkou velštinu, maloval krajiny a také se rozvíjel v kaligrafii. Později objevil finštinu, ze které čerpal při vytváření svého nového jazyka. Tento jazyk použil ve svých pozdějších příbězích jako vznešenou elfštinu. Líbil se mu typ mytologie, který našel ve finských básních.

Dne 3. ledna 1913, kdy Ronald oslavil své jednadvacáté narozeniny, napsal dopis směřovaný Edith Brattové a vyznal ji svou lásku. Pár se díky zákazu otce Francise nemohl vidat dlouhé tři roky, než Ronald dosáhne své plnoletosti a otec Francis již nebude jeho poručníkem. Krátce po tomto dopisu se oba shledali a následně zasnoubili. S oficiálním zasnoubením však museli počkat do té doby, než se Edith stane katoličkou. Byla do této chvíle členkou anglikánské církve, kterou Ronald pohrdal. Otázka víry pro něj byla opravdu důležitá. Pravděpodobně tomu tak bylo díky jeho matce, kterou velmi miloval.

U zkoušek, které začínaly koncem února, exceloval ve svém speciálním předmětu, a to srovnávací filologii. Dr. Farnell, rektor Exeterské koleje, si toho všiml a nabídl mu, zda nechce přejít z klasických jazyků na anglistiku. Ronald nabídku přijal. Trávil studiem o poznání více času než tomu tak bylo při studování klasických jazyků, jelikož standard oxfordské anglistiky byl velmi vysoký. Mnoho času trávil četbou staroanglických děl. Do paměti se mu vryly dva verše z anglosaské náboženské básně Cynewulfův *Crist*: „*Eala Earendel englabeorhtast ofer middangeard monnum sended.*“ „*Bud' zdráv, Earendele, nejjasnější z andělů / nad Středozeří poslaný lidem.*““ (Carpenter, 2017, s. 83) Earendel je překládán jako „zářící světlo, paprsek“. Ronald jej později interpretoval jako odkaz na Jana Křtitele. Také věřil, že to bylo prvotně jméno pro hvězdu ohlašující svítání.

Jako speciální předmět studoval starou norštinu, která je také známá jako stará islandština, jelikož tento jazyk přinesli na Island Norové. Při studiu norské literatury ho nejvíce zaujala „Starší Edda“. Byla to sbírka básní, ve které našel starobylé islandské

mýty a legendy. Některé z básní jsou ze světa lidí a jiné zase ze světa bohů. „*Ronald v těchto básních obdivoval dojem živoucího mýtu, pocit bázně a tajemna tím, jak líčí pohanský vesmír. Hluboce zapůsobil na Tolkienovu obraznost.*“ (Carpenter, 2017, s. 84)

Zatím co Ronald studoval starou norštinu, Edith učil otec Murphy katolickému náboženství.

Dne 8. ledna 1914, rok od jejich shledání, byla Edith přijata do katolické církve. Krátce poté byli oficiálně zasnoubeni v kostele otcem Murphym. Ronald se svým přátelům o Edith nikdy předtím nezmínil. Odděloval práci/školu v ryze mužské společnosti od svého soukromého života.

Na jaře 1914 získal Skeatovu cenu za angličtinu. S Colinem Cullisem založil další klub jménem Chequers a Ronald byl zvolen prezidentem kolejni debatní společnosti, což byla velmi vlivná skupina. Za peněžní odměnu, kterou získal při výhře Skeatovy ceny, si zakoupil knihy ve středověké velštině a spisy Williama Morrise. Byli mezi nimi: *Jásonův život a smrt*, překlad *Ságy o Völsunzích* a *Dům Wolfingů*. William Morris dříve také studoval na Exeterské koleji. Nebylo to jediné, co je spojovalo. Shodoval se také jejich pohled na literaturu. *Dům Wolfingů* popisuje rod žijící u velké řeky v lese jménem *Mirkwood* (Temný hvozd). Tento název, který pochází ze starověkého germánského místopisu a legend, J.R.R.T. ve svých příbězích také použil. „*Ale cesta Temným hvozdem je tmavá, nebezpečná a obtížná*‘ dodal. *‘Vodu je tam těžké najít, právě tak jako něco k jídlu. Není ještě doba na oříšky (třebaže může docela minout, než projdete na druhou stranu), a oříšky jsou vlastně to jediné, co tam k jídlu roste; a divoká zvěř je tam černá, podivná a dravá.*“ (Tolkien, 2005, s. 117)

William Morris disponoval uměním detailního popsání své vymyšlené krajiny, což Ronalda velmi zaujalo a později se jím nechal inspirovat. „*Morrisův styl je velmi idiosynkratický, silně zatížený archaismy a básnickými inverzemi, čímž se pokouší znovu stvořit vůni starobylé legendy.*“ (Carpenter, 2017, s. 90)

Když se J.R.R.T. později snažil objasnit něco ve svých knihách, vyprávěl příběhy jako historik, nikoli spisovatel. Jako by se příběhy opravdu staly a on byl tichým přihlížejícím. Detailní popisy krajin zvládal též bravurně. Jistě za to může také ten fakt, že měl velmi kladný vztah k přírodě, a to hlavně ke stromům, kterými byl okouzlen. Pravděpodobně i lásku ke stromům měl spojenou se svou matkou, která ho v ranných letech učila základem dendrologie. „*Země byla daleko blíž a pod nimi rostly stromy, které vypadaly jako duby*

a jilmy, rozkládaly se tam travnaté lučiny a jimi protékala nějaká řeka. Ale přímo v cestě proudu, který se musel obloukem vyhnout, trčelo ze země mohutné skalisko, téměř skalnatý pahorek, jako poslední předsunutá hlídka vzdálených hor nebo jako obrovský balvan vržený míle do planiny nějakým obrem mezi obry.“ (Tolkien, 2005, s. 101)

Zde je popis krajiny z knihy *Hobit aneb cesta tam a zase zpátky*, kde se Bilbo Pytlík dívá na svět ze hřbetu orla.

V létě 1914 vyrazil Ronald s otcem Vincentem Readem z Oratoře na Ještěří mys v Cornwallu. S výjimkou souostroví Scilly je Ještěří mys tím nejižnějším místem Anglie. Chodili zde na dlouhé procházky, při kterých měl Ronald možnost pozorovat přírodu a čerpat novou inspiraci pro svoji tvorbu. Viděl zde červené skály a obrovské vlny, které burácely do skalisek. *„Nikdy nezapomněl na tuto podívanou na moře a na cornwallské pobřeží, a stalo se mu to v mysli ideální krajinou“* (Carpenter, 2017, s. 91)

Když se prázdniny schylovaly ke konci, odcestoval Ronald za svým bratrem Hilarym. Pracoval teď na statku v nottinghamském hrabství, který spravovala jejich teta Jane. Ronald zde napsal báseň jménem *„Cesta Earendela, Večernice“*, kde popisuje jeho cestování na hvězdné lodi noční oblohou (Carpenter, 2017, s. 91):

*„Z oceánu číše Earendel skví se
do šera na kraji středosvěta.
Paprsek z nočních bran vznáší se rozjásán,
přes hranu soumraku vzlétá.
Vede svou loď jak stříbrný bod,
kde písky zlátnou již temně;
září se ubírá, den v ohni umírá
a on chvátá ze Západní země.“*

2.4 Počátek války

Začátek školního roku nezačal vůbec vesele. Anglie vyhlásila Německu válku, a většina mladých mužů se hlásila dobrovolně do armády. Ronald se obával o to, zda bude v Oxfordu moci dostudovat. Přihlásil se zde do univerzitního bojového programu a poté se přestěhoval do podnájmů se svým přítelem Colinem Cullisem. Koncem roku měl Č.

K. B. S. další setkání. Členové klubu, kterými byli Tolkien, Wiseman, R. Q. Gilson a G. B. Smith, se pravidelně scházeli a vyměňovali si dopisy. Vzájemně se všichni podporovali a byli pro sebe inspirací a zároveň cennými kritiky. Shodli se, že potřebují nový podnět a na základě tohoto setkání, které se uskutečnilo v Londýně na konci roku 1914, se Ronald rozhodl stát se básníkem. Začal psát příležitostné básně, jež neměly velký úspěch. Básně posílal svému příteli G. B. Smithovi, který ho v tvorbě povzbuzoval a posílal mu své postřehy a rady. Na začátku roku 1915 se odhodlal poslat mu svoji báseň o Earendelovi. Velmi se mu líbila a dotázal se, o čem je. „*Tolkien odpověděl: „Já nevím. Pokusím se to zjistit. ‘ Ne vymyslet: zjistit. ‘*“ (Carpenter, 2017, s. 97) Zde můžeme vidět, jak Ronald na svou tvorbu nahlížel. Neviděl se jako tvůrce, ale jako tichý pozorovatel či historik, který odkrývá informace prostřednictvím hmotných indicií.

Básně psal také ve svém vymyšleném jazyce, na kterém pracoval již delší dobu a jenž byl ovlivněn finštinou. Byl to tentýž jazyk, který se později objevoval v jeho světě jako „*quenijština*“ (vznešená elfština), jak bylo zmíněno již výše. Ronald cítil potřebu vytvořit dějiny lidí spojených s tímto jazykem a roku 1915 se rozhodl, že těmi „lidmi“ jsou právě duchové/elfové, které Earendel zahlédl během své cesty. Od listopadu 1915 do března 1916 pracoval na básni, u které se nám nedochoval překlad. Zde je úryvek (Carpenter, 2017, s. 97):

*„Ai lintulinda Lasselanta
Pilingeve suyer nalla ganta
Kuluvi ya karnevalinar
V'ematte singi Eldamar.“*

Po neúspěchu básní s náhodnými tématy se Ronald rozhodl rozvinout příběh Earendela. Začal tedy pracovat na „Zpěvu o Earendelovi“. Zde je úryvek básně „Břehy Elfie“, která vypráví o zemi Valinor (Carpenter, 2017, s. 98):

*„Na západ od Luny, na východ od Slunce
pahorek samotář sní,
nohy si koupe v zeleném moři,
shluk bělostných věží tam ční:
tam za Taníquetilem
ve Valinoru.“*

*Hvězdy tam nechodí, jen jedna jediná,
jež s měsícem ráda loví,
neboť tam rostou Dva nahé stromy,
jež stříbrné noční květy rodí,
jež polední kulaté plody rodí,
ve Valinoru...“*

Roku 1915 složil zkoušku z anglického jazyka a literatury a následně nastoupil do vojenského výcviku. Snažil se zde stále vzdělávat, ale prostředí války mu bralo jeho elán. Roku 1916 se učil Morseovu abecedu, signalizaci s praporky a další specializace, aby se z něj později stal signalizační důstojník praporu.

Před naloděním do Francie si Ronald Tolkien vzal Edith Brattovou. Stalo se to 22. března 1916 v katolickém kostele ve Warwicku. Za dva měsíce od svatby odjel Ronald do Londýna a následně do Francie. Vystoupili v Amiensu a dále se s praporem přesouvali po vesnicích blíž k frontě. Tolkienův prapor vyrazil do bitvy 14. července. Věci, které zde viděl, ho velmi poznamenaly a později je nazval „živočišnou hrůzou“.

Ronald, jako většina vojáků, zažíval temné období. Nejdříve přišel o svého přítele Roba Gilsona z Č. K. B. S., který padl La Boisselle hned první den bitvy a poté také o G. B. Smithe, který podlehl zraněním. O jeho smrti se dozvěděl v Anglii, kam byl přesunut po neustávající horečce.

2.5 Počátek mytologie

Ještě pár dní před smrtí mu G. B. Smith poslal dopis, který se mu vryl do paměti. Obzvláště tato věta: „... říkej to, co jsem se pokoušel říci já, dlouho po tom, co já tu nebudu...“ (Carpenter, 2017, s. 108)

Toto byl pro Ronalda Tolkiena impulz k vytvoření jeho mimořádného díla, které známe dodnes. Snažil se spojit vše, co mu bylo blízké. Začal vytvářet vlastní mytologii. Tvořil dějiny elfů, pro které již měl svůj vymyšlený jazyk. Quenijštinu dále rozvíjel a zdokonaloval a později k ní vytvořil také druhý jazyk elfů, a to sindarštinu. Užíval si také vymýšlení elfských jmen a pojmenování míst. Takto vznikal počátek *Silmarillionu*, který v té době pojmenoval jako „Knihu ztracených příběhů“. Roku 1917 napsal první příběh a tím byl „Pád Gondolinu“. Touto dobou se ještě stále vzpamatovával

z horečky, kvůli které byl nucen opustit Francii. S Edith bydleli v Great Haywoodu a zde také počali své první dítě.

Následující měsíce se stále stěhovali. Ronald byl střídavě nemocný, kvůli čemuž se nebyl schopen vrátit zpátky do Francie. V práci na svém díle ale nezhálel. Téhož roku napsal pověst o Túrinovi, kterou nazval jako „Húrinovi děti“.

Dne 16. listopadu 1917 se Ronaldovi Tolkienovi narodil syn, kterého s Edith pojmenovali John Francis Reuel. V té době bydlela kousek od Ronaldova tábora. Společné volno trávili procházkami po lese, který si velmi oblíbili a kde také vznikl romantický a zároveň klíčový příběh pro *Silmarillion* o elfce Lúthien Tinúviel a člověku Berenovi. Právě jeho milovaná žena Edith byla předlohou pro krásnou Lúthien. Také v příběhu můžeme odkrýt několik dalších spojitostí se vztahem RONALDA a Edith, kteří taktéž překonávali mnoho úskalí, aby mohli být spolu.

2.6 Návrat na univerzitu

Po válce, koncem roku 1918, se odstěhovali do Oxfordu, kde měl Ronald přislíbené místo pomocného lexikografa jeho bývalým učitelem Williamem Craigem.

Vedle jeho zaměstnání, které se točilo okolo slovníku anglického jazyka, si Ronald přivydělával vyučováním na univerzitě. Později se z jeho přivýdělku stal plný úvazek a roku 1920 byl přijat na univerzitě v Leedsu jako lektor anglického jazyka. Téhož roku se Ronaldovi a Edith narodil jejich druhý syn Michael Hilary Reuel.

Kromě výuky zde byl rovněž pověřen vypracováním studijního programu. Našel si zde také přítele Erica Valentina Gordona, který na univerzitu nastoupil roku 1922. Začali společně pracovat na novém vydání středoanglické básně *Sir Gawain a Zelený rytíř*, jež by sloužilo jejich studentům. Toto duo se také podílelo na založení studentského Klubu Vikingů.

Při zaměstnání Ronald neustále pracoval na své „*Knize ztracených příběhů*“. Když už bylo dílo skoro dokončeno, vracel se zpátky v příbězích a měl neustálou tendenci je předělávat a upravovat. Ronald bažil po dokonalosti a zároveň se obával toho, co nastane, až knihu dokončí. Zde jsou slova z úst jeho blízkého přítele Christophera Wisemana: „*Víš, proč pro tebe ti tvorové žijí? Protože pořád tvoříš. Až je dotvoříš, budou pro tebe stejně mrtví jako atomy, ze kterých se skládá naše živá potrava.*“ (Carpenter, 2017, s. 131) Snad proto Ronald svoji *Knihu ztracených příběhů* nikdy nedokončil a

pracoval na ní až do posledních let svého života. Bylo to pravděpodobně ze strachu, že se mu ze života vytratí ono kouzlo a svět Středozemě se stane pouhou vzpomínkou.

Po svém příteli, Christopherovi Wisemanovi, také pokřtil dalšího, v pořadí třetího syna, který se narodil roku 1924. Téhož roku získal Ronald místo profesora a se svou manželkou koupili dům. O rok později však získal prestižní místo profesora anglosaštiny na univerzitě v Oxfordu a na počátku roku 1926 se za ním z Leedsu přistěhovala také Edith s dětmi.

Téhož roku se Ronald na schůzi anglistiky seznámil s Clivem Staplesem Lewisem a začalo tak dlouholeté přátelství, jež spojovala láska k severské mytologii. Pravidelně se potkávali a podporovali se ve tvorbě. Předčítali si svá díla a byli si navzájem kritiky. Oba se stali členy skupiny The Inklings, skupiny lidí, kteří se zajímali o literaturu a pravidelně se scházeli. Ronald opět zažíval to, co mu tak chybělo od dob Č. K. B. S.

V roce 1929 se manželům narodila dcera, kterou pokřtili Priscilla Mary Reul.

2.7 Počátek Hobita

Počátkem 30 let začal Ronald vytvářet zábavné příběhy pro své syny, které v mnoha případech ani neměly psanou formu. Byly to například *Roverova putování* o psíkovi, který měl předlohu v plyšové hračce, jehož jeden ze synů ztratil na pláži. Jeho tvorba se touto dobou pohybovala ve dvou frontách, protože mimo příběhů pro děti Ronald nezapomínal také na utváření své vlastní mytologie a na příběhy s ušlechtlejšími tématy. Tyto dvě odlišné cesty své tvorby však spojil v jednu, a to ve chvíli, kdy si na prázdný papír poznamenal: „*V jisté podzemní noře bydlel jeden hobit*“ (Carpenter, 2017, s. 204)

Útržky příběhů, které původně sloužily pouze pro pobavení synů, zasadil Ronald do světa své vymyšlené mytologie *Silmarillionu*. Ne však do stejné doby. Události v jeho nové knize se odehrály dlouho po událostech v *Silmarillionu*. Máme tu tedy příběh, který je dostatečně zábavný pro mladší čtenáře, a dostatečně vznešený, aby pobavil také starší obecnost. Nevíme, kdy přesně začal Ronald knihu psát. Sám si na to nepamatoval, ale díky vzpomínkám jeho synů víme, že to mohlo být kolem roku 1930 nebo 1931. Některé útržky z knihy však chlapci slyšeli při jejich čtecích večerech mnohem dříve. A tak vznikl *Hobit*, jedna z nejpopulárnějších knih 20. století. Nutno říci, že i tento příběh málem upadnul v zapomnění, nebýt Elaine Griffithsové, bývalé Ronaldovy studentky, která pracovala v nakladatelství George Allen & Unwin. Byla jedna z mála vyvolených,

kterým Ronald dal svůj, již odložený příběh o Bilbu Pytlíkovi, přečíst. O zajímavém příběhu řekla své kolegyni Susan Dagnallové, která v roce 1936 pobývala v Oxfordu. Navštívila Ronalda a půjčila si od něj jeho rukopis, který si sebou vzala do Londýna. Po přečtení ho požádala o dokončení příběhu, aby mohl v nakladatelství vyjít v příštím roce. Ronald příběh dokončil první říjnový týden. Kniha dostala název *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* a vyšla v září 1937.

Následovala kladná recenze od Ronaldova blízkého přítele C. S. Lewise, který pracoval jako kritik pro *Times*. Kniha měla okamžitý úspěch a do konce roku se její první vydání vyprodalo. Následoval dotisk a nové americké vydání, které získalo cenu *New York Herald Tribune* za nejlepší knihu pro mládež. Netrvalo to dlouho a nakladatelství po Ronaldovi vyžadovalo další knihu, a to přesněji pokračování příběhů o hobitech. Zde je úryvek Ronaldovi odpovědi adresované řediteli nakladatelství Stanleymu Unwinovi: „*Pan Pytlík začal jako žertovná historie uprostřed konvenčních a nedůsledných Grimmových pohádkových trpaslíků, a byl vtažen až na sám okraj – takže přes ten okraj dokonce vykoukl strašlivý Sauron. A co víc mohou Hobiti dělat? Dovedou být komičti, ale jejich komedie je předměstská, pokud se neodráží od většího historického plátna. Ale opravdová legrace se skřety a draky byla (podle mého) ještě před jejich dobou. Že by nová (i když podobná) linie?*“ (Carpenter, 2017, s. 219)

2.8 Pán prstenů

Ještě téhož roku začal Ronald pracovat na pokračování příběhu, které známe jako *Pán prstenů*. První kapitulu pojmenoval *Dlouho očekávaný dýchánek*. Zprvu měla být o dobře známém Bilbu Pytlíkovi, hlavní postavě z předchozí knihy, ale to poté zavrhl. Po velmi početných úpravách se rozhodl, že příběh bude o dobrodružství Bilbova synovce. *Pán prstenů* měl v porovnání s *Hobitem* několikanásobně větší počet předělávání. Ronald ho psal jinou formou. Ne tak zábavnou, ale o to více tajemnější a ponurejší, určenou pro starší čtenáře. Tato forma se v průběhu psaní stále vyvíjela a Ronald si to plně uvědomoval. Příběhy byly temnější a časem Ronald změnil také styl vyjadřování. Pojmenoval ho „vznešený styl“. Knihu začal psát touto formou díky faktu, že se začala podobat spíše jeho milovanému a stále nedokončenému *Silmarilionu*. Předchozí kapitoly však neupravoval a nechal je v původním znění. Můžeme si tedy všimnout odlišného stylu psaní mezi první a druhou knihou *Pána prstenů*.

Kapitoly průběžně zasílal Stanleyemu Unwinovi, jehož syn měl za úkol vyjádřit se k nově vznikajícímu dílu. Upozorňoval ho však, že kniha, kterou původně začal psát jako pokračování *Hobita*, možná bude pro dětské čtenáře nakonec nevhodná. Ronalda však tento fakt tolik netrápil a byl toho názoru, že pohádka nemusí být nutně pouze pro děti.

Od druhé poloviny roku 1938 neměl Ronald na knihu tolik času, kolik by vyžadovala. U jeho syna byla diagnostikovaná srdeční vada, což bylo pro Ronalda psychicky i časově náročné. Dále musel řešit povinnosti spojené se školou. Další velkou ránou byla pro Ronalda smrt jeho přítele E. V. Gordona.

Tato přestávka od psaní knihy byla však velice krátká v porovnání s těmi, které ještě následovaly. Mnoho času mu také zabíralo utváření jmen postav. Bylo také změněno jméno hlavní postavy, synovce Bilba Pytlíka. Původně se měl jmenovat Bingo, což ale později uznal za nevhodné, protože to bylo jméno hlavní postavy knihy určené pro děti, jímž *Pán prstenů* už dávno nebyl.

Dále trávil dost času na utváření zeměpisu jeho světa, ve kterém se nacházel. S kreslením map mu pomáhal jeho syn Christopher. Samozřejmě se zde objevily také jeho vymyšlené elfské jazyky, jimiž skládal elfské básně a písně. Na elfské nápisy bylo použito fëanorské písmo, kterým si Ronald v předchozích letech vedl svůj deník. Díky tomuto perfekcionismu, jímž Ronald oplýval, nastalo několik dlouhých zdržení a také se stalo to, že z jedné knihy byly nakonec tři. Autor měl totiž nutkání tvořit ke každé události vysvětlení. Ke každé postavě její minulost a vše muselo bez menších pochyb zapadnout do jeho světa. Jeho cílem bylo, aby kniha čtenáře pohltila a ten neměl žádné pochyby o tom, že Středozem opravdu existuje stejně jako o tom neměl pochyb sám autor při psaní příběhu. Chtěl čtenáře přesvědčit o existenci hobitů, elfů a skřetů a také o místech, kde se nacházeli. Za zmínku také stojí to, že pro knihu vytvořil stvoření jménem Stromovous, jež patřil do rasy entů. Byly to ušlechtilé bytosti podobné velkým stromům a Stromovous byl nejstarším z nich. Byli naplněním Ronaldovi lásky a úcty ke stromům, které propadl jako malý kluk a která ho doprovázela po celý jeho život.

Tato slova přednesl roku 1939 v St. Andrews: „*Každý spisovatel, který tvoří druhotný svět, si do jisté míry přeje být opravdovým stvořitelem, nebo doufá, že čerpá ze skutečnosti: doufá, že zvláštní podoba tohoto druhotného světa (i kdyby ne ve všech podrobnostech) je vyvozena ze skutečnosti nebo do ní vplývá.*“ (Carpenter, 2017, s. 226)

Válka, která začala v září 1939, neměla na psaní knihy velký vliv. Existují názory, že je v *Pánu prstenů* použito několik alegorií narážející na politickou situaci jako například sídlo zla Mordor, který se nacházel na východu, ale Ronald se snažil tyto domněnky vždy vyvracet. Sám alegorii neměl vůbec v lásce. Jeho přítel C. S. Lewis na tyto časté názory reagoval takto: „*To všechno nebylo vymyšleno jako odraz nějaké skutečné situace ve skutečném světě. Bylo to obráceně; skutečné události začaly hrůzně odpovídat vzoru, který si volně vymyslel.*“ (Carpenter, 2017, s. 224)

V roce 1944 si Ronald vyměňoval dopisy se svým nejmladším synem Christopherem, který se nacházel v jižní Africe, kam byl povolán na letecký výcvik. Postupně ho informoval o pokrocích ve psaní *Pána prstenů* a dokonce mu zasílal kopie opsané na stroji. Po skončení války a Christopherova návratu domů, chodíval se svým otcem na srazy Inklingů, kde předčítal z *Pána prstenů* a později se stal jejich členem. V roce 1945 Ronald získal místo profesora anglického jazyka a literatury.

V létě 1947 se osobně seznámil s Raynerem Unwinem, který začal studovat v Oxfordu a nechal mu přečíst skoro hotový příběh. Rayner ho zhodnotil jako „skvělý a strhující“ a informoval poté svého otce. Ronald příběh dokončil po dlouhých dvanácti letech a to na podzim roku 1949. Stanleyemu Unwinovi řekl: „*Napsal jsem to krví svého srdce, takovou, jaká je, hustá nebo řídká; ničeho jiného nejsem schopen.*“ (Carpenter, 2017, s. 241)

2.9 Nakladatelství George Allen & Unwin

Nakladatelství George Allen & Unwin však nebylo jediné, které jevílo zájem o vydání pokračování výdělečného *Hobita*. Ronald také pokládal za zásadní vydat *Pána prstenů* spolu se svým milovaným *Silmarillionem*. Koncem roku 1949 tedy poslal rukopis *Silmarillionu* Miltonovi Waldmanovi, který pracoval pro nakladatelství Collins. Po kladném zhodnocení knihy mu předal také rukopis *Pána prstenů*. Nakladatelství projevilo zájem vydat obě knihy současně, což byl pro Ronalda jasný impuls *Silmarillion* dokončit. Snažil se poté vymanit ze svého morálního závazku vůči nakladatelství George Allen & Unwin. Nakonec dal Stanleyemu Unwinovi ultimátum ohledně vydání obou děl najednou a když nesouhlasili, Ronald další spolupráci jednoduše odmítl.

Poté čekaly Ronalda jen zklamání. M. Waldman mu oznámil, že bude nutné *Pána prstenů* před jeho vydáním zkrátit, což Ronald striktně odmítl. Vydání *Pána prstenů*

se stále odkládalo kvůli neshodě ohledně délky knihy, ale také kvůli zvýšení ceny papíru. V červnu 1952 tedy napsal Rayneru Unwinovi a výrazně slevil z jeho předchozích nároků. V září téhož roku si Rayner osobně vyzvedl strojopis *Pána prstenů* a následně dostal svolení od svého otce, který byl mimo Anglii, ohledně vydání knihy. Kniha musela být rozdělena do 3 svazků, díky svému dlouhému obsahu, které pojmenovali *Společenstvo prstenu*, *Dvě věže* a *Návrat krále*. S posledním z nich nebyl příliš spokojen a byl toho názoru, že pojmenování prozrazuje příliš mnoho z děje.

Čekala ho poté revize prvního dílu a také dokončení dodatků a map. S mapami mu naštěstí pomohl syn Christopher, jako tomu bylo předtím. Kniha vyšla v srpnu 1954 po 16 letech od napsání jejích prvních řádků. Vydalo se tři a půl tisíce výtisků a po měsíci a půl byl objednána další dotisk. Ohlasy a recenze byly velmi pozitivní.

V listopadu téhož roku vyšel i druhý díl, *Dvě věže*, který měl stejný úspěch. Na *Návrat krále* si však čtenáři museli počkat skoro rok. Ronald strávil mnoho času na vytváření dodatků ke knize a poté na opravách. Jeho syn mu opět pomáhal s kreslením map. Další zdržení nastalo díky jeho dovolené v Itálii, kam vyrazil se svou dcerou Priscillou.

Po vydání třetí knihy, a tedy finálnímu uzavření příběhu mohli recenzenti okomentovat knihu jako celek. Recenze byly smíšené, tak jak tomu bylo až do Ronaldovy smrti a můžeme říci, že tomu tak je i dodnes. Čtenář příběhu a světu Středozeemě buď bezvýhradně propadne, nebo knihou naprosto opovrhne. Zde je recenze od Ronaldova přítele C. S. Lewise, který psal recenzi i prvním dvěma dílům a také k *Hobitovi*: „*Kniha je příliš originální a příliš bohatá na to, aby se dala definitivně posoudit po prvním čtení. Víme však, že s námi něco udělala. Už nejsme, kdo jsme byli.*“ (Carpenter, 2017, s. 262)

2.10 Narůstající počet čtenářů

V roce 1957 přišla první nabídka na zfilmování *Pána prstenů*. Byla však následně odmítnuta, kvůli početným úpravám v ději nebo ve jménech hlavních postav.

Ronald si na knihách začal vydělávat pěkné peníze. Prodej dále pokračoval v Americe a kniha se také začala překládat do jiných jazyků. Prvním z nich bylo holandské vydání a následovalo švédské vydání. Poté byla kniha přeložena do většiny evropských jazyků. Ronald si velmi užíval odpovídání na dopisy svých fanoušků, které mu, díky těmto překladům, přicházely z celého světa. Zároveň dostával mnoho pozvání do zahraničí. Zde je zajímavý proslov, který pronesl v Holandsku roku 1958: „*Je to teď přesně dvacet let*

od chvíle, kdy jsem začal doopravdy dávat dohromady historii našich ctihodných hobitích předků z Třetího věku. Rozhlížím se na východ, západ, sever, jih, a Saurona nevidím, vidím však, že Saruman má mnoho potomků. My hobiti proti nim nemáme žádné kouzelné zbraně. Přesto vám, mí šlechetní hobiti, připijím: Na hobity. Ať přežijí Saruman a znovu spatří jaro ve stromech.“ (Carpenter, 2017, s. 265)

V červnu roku 1965 vyšlo v americkém nakladatelství Ace Books pirátské paperbackové vydání *Pána prstenů*. Ronald pracoval na revizi díla, aby mohlo autorizované nakladatelství Ballantine Books vydat paperback také co nejdříve. Ronaldovi revize trvaly příliš dlouho, a tak se nakladatelství rozhodlo vydat paperback *Hobita* bez nich. Obálka neměla vůbec nic společného s příběhem knihy. Byl zde vyobrazený chlapec s dvěma pštrosy a zvláštním stromem, což Ronalda rozčílilo. Na konci roku vydalo autorizované nakladatelství paperback *Pána prstenů* s revizemi. Paperbacky získali Ronaldovi mnoho příznivců z řad studentů, protože byly o mnoho levnější než knihy v pevné vazbě, které si nemohli dovolit. Vznikaly kluby fanoušků, které se také později zasloužili o to, že nakladatelství Ace Books přestalo tisknout další neautorizované paperbacky a za každou prodanou knihu dostal Ronald zaplacen.

V Americe se kniha stala bestsellerem. Vznikaly kulty, kluby a společenství, které spojovala láska k *Hobitovi* a *Pánu prstenů*. Lidé se převlékali do kostýmů knižních postav, pořádali také „hobití pikniky“ a společně rozebírali dílo. S novými překlady knihy se tato společenství pohlčená mytologií Středozeemě začala objevovat po celém světě.

2.11 Slavný spisovatel John Ronald Reul Tolkien

Prodeje knihy stále stoupaly a z Johna Ronalda Reuela Tolkiena se stal celosvětově známý spisovatel. Ronalda velmi těšila popularita jeho děl, avšak neměl příliš velkou radost z popularity, která se týkala jeho samotného a zasahovala do jeho osobního života. Návštěvy novinářů lačnicích po rozhovoru byly častější. Navštěvovali ho také fanoušci, kteří chtěli autogram. Přicházelo mu mnoho dopisů s dárky nebo naopak s žádostmi o půjčení peněz. V roce 1968 byl o Ronaldovi natočen film „Tolkien v Oxfordu“ společností BBC, kde působil velmi uvolněně. Vyprávěl zde o počátku knihy *Hobit*, hovořil o jeho celoživotní lásce ke stromům a také se zde snažil vyjasnit svůj postoj k alegorii a její snadnou záměnu s aplikací. Byl zde použit také kultovní úryvek z *Pána prstenů*: „*Tři prsteny pro krále elfů pod nebem, sedm vládcům trpaslíků v síních z*

kamene, devět mužům: každý je k smrti odsouzen, jeden pro temného pána, jenž dlí na trůně v zemi Mordor, kde se snoubí šero se šerem. Jeden prsten vládne všem, jeden jim všem káže, jeden všechny přivede, do temnoty sváže v zemi Mordor, kde se snoubí šero se šerem.“ (Tolkien, 2006, s. 56)

V penzi, do které odešel v roce 1959, se snažil pracovat na *Silmarillionu*. Od práce ho však mnohdy vyrušovalo neustálé odpovídání na dopisy svých fanoušků, což pokládal na nutnost. Hodně času také trávil nad korekturami a revizemi svých děl. Propadal často úzkosti z každodenní rutiny. Nejvíce mu chyběla ryze mužská společnost, která měla počátek v Č. K. B. S. a končila skupinou Inklingů. V roce 1965 napsal: „*Je mi zatěžko pracovat – začínám se cítit starý a oheň dohasíná*“ (Carpenter, 2017 s. 276)

Příležitostně ho navštěvoval Alistair Campbell z univerzity. Pravidelně se však Tolkienovi scházeli s Normanem Davisem a jeho manželkou. Davis byl Ronaldův bývalý žák a pracoval na univerzitě jako profesor anglického jazyka a literatury.

Většinu času trávil doma a nechtěl už nikam cestovat. Bylo to také z toho důvodu, že se jeho manželce Edith zhoršovala chůze díky artróze a nerad ji nechával doma samotnou. Přes jejich velkou odlišnost je spojovala láska k rodině.

2.12 Bournemouth

V roce 1968 se rozhodli odstěhovat do Bournemouthu, jelikož jim stávající dům ve stáří nevyhovoval. Novináři a fanoušci jejich novou adresu neznali, což bylo pro manžele velkou úlevou. Ronald si zde našel čas na *Silmarillion*, ale jeho největším nepřítelem byl opět on sám a jeho touha po dokonalosti díla. Jeho syn Christopher byl s jeho dílem dobře seznámený a Ronald si k němu často chodil pro radu s bezvýhodnou situací, která v příběhu mnohdy nastala. Měli spolu také dohodu, že Christopher knihu dokončí a připraví k vydání, pokud by jeho otec zemřel a nestihl toto udělat sám.

Konec roku 1971 nebyl pro Ronalda šťastným. Zemřela jeho milovaná žena Edith po prodělání akutního zánětu žlučníku. Po této události již nemohl dále zůstat v Bournemouthu a odstěhoval se zpátky do Oxfordu, kam ho Mertonova kolej pozvala a nabídla mu kolejní dům.

2.13 Poslední léta

V roce 1972 dostal od královny v Buckinghamském paláci Řád britského impéria, a ještě tentýž rok obdržel v Oxfordu čestný doktorát z literatury za přínos k filologii. Roku 1973 mu byl v Edinburghu udělen čestný doktorát.

Během tohoto roku se Ronaldo zdraví zhoršilo. Měl dietu, kvůli zažívacím obtížím a koncem srpna odcestoval do Bournemouthu za lékařem Denisem Tolhurstem, který o něj a o Edith dříve pečoval. O pár dní později byl hospitalizován v nemocnici s prasklým žaludečním vředem. Zemřel na infekci ve společnosti své rodiny v neděli 2. září 1973 v jednaosmdesáti letech. Pochován je vedle své ženy Edith na Oxfordském hřbitově Wolvercote. Edith má za svým jménem vytesáno také jméno „Lúthien“ a Ronald „Beren“.

Jeho nejmladší syn Christopher dodržel své slovo a po smrti otce se pustil do organizace a uskupení jeho *Silmarillionu*. Práce byla velmi složitá, protože *Silmarillion* začal vznikat přibližně v roce 1917, a tak bylo mnoho poznámek ve špatném stavu. Většina z podkladů byla také napsána ručně. V letech 1974 až 1975 Christopherovi pomáhal v seskupení díla student filozofie Guy Gavriel Kay. *Silmarillion* byl vydán roku 1977.

3 KOMPOZIČNÍ VÝSTAVBA DÍLA HOBIT ANEB CESTA TAM A ZASE ZPÁTKY

3.1 Titul

Kniha nese jednoslovný titul „Hobit“. Podtitulem knihy je „Cesta tam a zase zpátky“. Podtitulem nás autor informuje, že se kniha bude týkat putování, avšak „Hobit“ je pro nás něčím neznámým. Je to autorem vymyšlený novotvar, jenž byl inspirován postavou Babbitta od autora S. Lewise. Titul bezpochyby ve čtenářovi vzbuzuje zájem a tím plní svůj účel.

3.2 Čas a prostor

Román Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky se odehrává ve Třetím věku fiktivního světa Středozemě, jehož autorem je sám Tolkien. Při tvoření názvu Středozem, v anglickém originále Middle-earth, se autor inspiroval severskou mytologií, konkrétně názvem *Midgard*. Středozemě je fiktivním kontinentem umístěným ve světě Ardy. Ono putování, o kterém román vypráví, trvá přibližně čtrnáct měsíců od dubna 2941 až do června 2942. Návštěva v podobě Gandalfa a Balina, kterou Bilbo uvítá v závěrečné kapitole, se odehrává roku 2949. Během příběhu se ale také doslechneme o předešlých událostech v jiných letech, které nám napomáhají k porozumění nynějšího příběhu.

3.3 Časová posloupnost ve vyprávění

Román se původně začal utvářet jako příběh, který Tolkien vyprávěl svým dětem. Je určen pro dětské čtenáře, a proto je většina děje psaná chronologicky. Chronologická posloupnost ve vyprávění je totiž tou nejsnazší na pochopení spojitostí a událostí v ději. Události jdou plyně za sebou. Najdeme tu ale také paralelní posloupnost vyprávění, a to konkrétně od třinácté do patnácté kapitoly. Děj se zde rozděluje mezi družinu trpaslíků a hobita po odletu Šmaka a mezi událostmi v Jezerním městě. „*Jestli se chcete podobně jako trpaslíci dovědět o Šmakovi něco nového, musíte se vrátit k tomu předvěčerejšímu večeru, kdy rozbil tajné dveře a vztekle odletěl.*“ (Tolkien, 2005, s. 203) Další kapitola se opět odehrává v Hoře. „*Ted' se zase vrátíme k Bilbovi a k trpaslíkům.*

Jeden z nich celou noc hlídal, když však přišlo ráno, neslyšeli ani neviděli žádné známky nebezpečí. Ale ptáci se slétali čím dál hustěji.“ (Tolkien, 2005, s. 211)

Jako poslední tu máme také retrospektivní posloupnost děje. Během této posloupnosti čtenář nahlédne do minulosti prostřednictvím vypravěče nebo prostřednictvím monologu postavy či dialogu postav. Děj nám ale nekomplikuje. Naopak nám tu slouží k lepšímu pochopení přítomnosti. Jako příklad si zde uvedeme vyprávění Thorina Pavězy v úvodní kapitole. Díky jeho minulosti a minulosti jeho předků se čtenář dozvídá účel celé výpravy. *„Před dávnými časy, za mého děda Thóra, byla naše rodina vyhnána z dalekého severu a usadila se s celým svým jměním a s náradím tady v té Hoře na mapě.*“ (Tolkien, 2005, s. 28) Toto retrospektivní vyprávění zaznamenáme také v kapitole *Zpáteční cesta*. Bilbo byl omráčen, a tak přišel o důležité zvraty během války. Vypravěč se zde obrací na čtenáře a my se tak dozvídáme, co se stalo. *„O všem, co se stalo poté, kdy byl omráčen, se Bilbo dozvěděl později. [...] Návrat se trochu pozdržel, a tak vám zatím povím něco o průběhu událostí.*“ (Tolkien, 2005, s. 237)

V příběhu najdeme také popis událostí, které se staly dlouho poté. Například na konci kapitoly *Oheň a voda*, kde je popsán konec Šmaka: *„Jeho obrovské kosti tam potom po celé věky při klidném počasí bylo vidět mezi zbytky kůlů starého města.*“ (Tolkien, 2005, s. 210)

3.4 Prostředí – geografické

Hlavním motivem knihy je putování, a proto je prostředí, ve kterém se děj odehrává, různorodé a rychle se mění. Děj začíná na Dně pytle, kde bydlí Bilbo Pytlík. Dále se skupina trpaslíků přesouvá do hospody U zeleného draka v Povodí, kde mají sraz s panem Pytlíkem. Projíždějí hojnou zemí hobitů a dále se dostávají do pustiny obklopenou lesem. Zde se setkávají se zlobry. Obsáhlost popisů krajiny se odvíjí od událostí, které se v ní odehrají. Pokud zde nedochází k žádné konfrontaci mezi postavami nebo dalšími bytostmi, popis není tak obsáhlý a naopak. Po nebezpečném dobrodružství se zlobry pokračuje skupina do Roklinky, kde ji čeká odpočinek. Rychlé a časté změny prostředí napomáhají v dynamičnosti děje, jež je jednou z nejdůležitějších složek k udržení pozornosti čtenáře. Zejména u románů, které jsou původně určeny pro děti jako tento. Tolkien měl obrovské nadání v popisování krajin. Inspiraci hledal zejména ve vzpomínkách z mládí, kdy ještě poměrně často cestoval. Zde je popis cesty za Mlžnými

horami, jež museli překonat po návštěvě mírumilovné Roklinky: „*Ubohá stezka se vytratila. Křoviska a dlouhá tráva mezi balvany, palouky spasené od králíků, tymián, šalvěj, majoránka i devaterník, to všechno zmizelo, a octli se na hřebeni širokého, strmého a kamenitého svahu, který tu zůstal po sesuvu půdy. [...] Zachránily je stromy na úpatí strže. Sesunuli se na pokraj borového lesa, který zde vystupoval z horského úbočí a odrážel se od hlubších a temnějších hvozdu dole v údolích*“ (Tolkien, 2005, s. 90) Další příjemnou zastávkou byl dům Medděda odkud pokračovali do nehostinného Temného hvozdu. Než se dostali k Osamělé hoře, byli zajati králem elfů a poté co unikli po řece v sudech z jeho sídla, dorazili do Jezerního města, kde je opět čekala klidná atmosféra. K lepšímu pochopení rozložení určitých bodů, které zazněly ve vyprávění, nám slouží přiložená Thórova mapa a také mapa Divočiny.

3.5 Prostředí – sociální a intelektuální

V souvislosti se změnou geografického prostředí, v rámci putování hlavních postav, se v knize mění i prostředí sociální. Družina cestou potkává různé rasy a bytosti, které se od sebe liší vlastnostmi, postavením v hierarchii, vyjadřováním a mírou inteligence. „*Napřed projížděli zemí hobitů, širou solidní krajinou, obydlenou slušnými usedlíky, s dobrými silnicemi, s občasnými hospodami, a tu a tam potkali nějakého trpaslíka či sedláka, který si šel pěkně po svém. Pak přišli do krajů, kde lidé mluvili divnou řečí a zpívali písně, jaké Bilbo ještě nikdy neslyšel*“ (Tolkien, 2005, s. 35)

Například z rozhovoru a z jednání zlobrů, na které skupina nečekaně narazí, zjišťujeme, že neoplývají nadmírou inteligence. Jejich mluvený projev je nespisovný a obsahuje určitou míru vulgarismů. Za predispozici pro toto chování můžeme uvést fakt, že zlobři musí většinu života strávit v jeskyních a na podobných tmavých místech, jelikož se na denním světle mění v kámen. O hobitech se dozvídáme od autora hned v první kapitole a zjišťujeme, že to jsou inteligentní mírumilovní tvorové. Naopak skřeti, se kterými se setkáváme v Mlžných horách, jsou rasou krutou a nemilosrdnou, jež sice oplývá větší inteligencí v porovnání se zlobry, ale v hierarchii jsou postaveni níže než například hobiti, elfové a trpaslíci. V rámci stejných ras se můžeme také setkat s určitou diferenciací jejího intelektu, která závisí na situování jejich domova. Zde je například popis lesních elfů a jejich porovnání s ostatními elfy: „*Lišili se od Vznesených elfů ze západu a byli nebezpečnější a méně moudří. Většina z nich totiž byli potomci dávných*

kmenů, které nikdy nepoznaly říši elfů na západě. Tam se dostali elfové světla a mořští elfové a moudří elfové, žili tam dlouhé věky, rostli do krásy a moudrosti a učenosti. [...] Lesní elfové v širém světě se zdržovali v soumraku našeho slunce a měsíce, ale nejvíce milovali hvězdy a toulali se po velikých hvozdech, které se tyčily v zemích nyní už ztracených. Žili většinou na pokrajích lesů, odkud se občas vypravovali na hony nebo při světle luny či hvězd vyjížděli do otevřených krajin, ale po příchodu lidí tihli čím dál víc k soumráčnému šeru. Ale pořád to byli a zůstali elfové, což znamená dobrý lid.“ (Tolkien, 2005, s. 142)

4 JEDNOTLIVÉ KAPITOLY DÍLA HOBIT ANEB CESTA TAM A ZASE ZPÁTKY A JEJICH DESKRIPCE

4.1 Kapitola 1: Neočekávaný dýchánek

„V jisté podzemní noře bydlel jeden hobit“ (Tolkien, 2005, s. 11)

Touto větou, kterou si Tolkien jednoho dne napsal na prázdný list papíru, který jeho student nepopsal, začíná první kapitola. Při vymýšlení pojmenování „hobit“ čerpal Tolkien z románu od Sinclaira Lewise a jeho postavy Babbitta.

Dále nám tu autor popisuje hobití příbytek a jeho umístění. Konečně se dostáváme k představení hlavní postavy – hobita Bilba Pytlíka při čemž nám autor zároveň odkrývá krátké nastínění příběhu: *„Náš příběh vypráví o tom, jak se jeden z Pytlíků do dobrodružství přece jen zapletl a shledal, že dělá a říká věci naprosto neočekávané. Přišel tak možná o vážnost svých sousedů, ale získal – inu, jestli něco získal, uvidíte nakonec sami.“* (Tolkien, 2005, s. 12) V poslední větě si můžeme všimnout, že se autor obrací na malé čtenáře. Těchto poznámek bychom v původní verzi našli o poznání více, ale autorovi se postupem času zprotivily a většinu z nich odstranil. Později sám řekl: *„Dítě‘ jako takové mě nezajímá, moderní ani jiné, a rozhodně mu nehodlám vycházet vstříc na půl cesty. Ani na čtvrt cesty. Stejně je to pochybená věc, buď zbytečná (když se použije pro hloupé), nebo zhoubná (když se s ní týrají nadaní).“* (Carpenter, 2017, s. 211)

Když se vrátíme k popisu postavy Bilba Pytlíka, v rodinných vztazích kladl Tolkien velký důraz na Bilbovu matku – Beladonu Bralovou. *„... Matka našeho hobita [...] byla bájeslovná Beladona Bralová, jedna ze tří pozoruhodných dcer Starého Brala, hlavy hobitů...“* (Tolkien, 2005, s. 12) Tolkienovi samotnému na vlastní matce velmi záleželo a tento cit se snažil vložit také do příběhu o svém hobitovi. *„Ale přesto je pravděpodobné, že Bilbo její jediný syn, třebaže svým zevnějškem i jednáním jako by z oka vypadl svému solidnímu a pohodlnému otci, zdědil v povaze po bralovských předcích něco trošku divného, co jenom čekalo na příležitost, aby se projevilo.“* (Tolkien, 2005, s. 12) Zde můžeme vidět další spojitost mezi autorem a postavou Bilba Pytlíka. Ronald Tolkien sice nesl jméno po svém otci Arthuru Tolkienovi, ale zálibami, výchovou a nadáním byl vždy Suffield, jak sám několikrát řekl. Autor, stejně jako Bilbo, zdědil něco zvláštního, což mu

později napomohlo k vytvoření vlastního světa. Podobnost vidíme také v tom, že oba neradi někam cestovali, měli rádi jednoduchá jídla, smáli se velmi nahlas, přestože uměli být i velkými pesimisty.

Další společnou zálibou bylo kouření z dýmky. „*Kdysi dávno, jednoho jitra v tišíně světla [...] stál Bilbo Pytlík po snídani ve svých dveřích a kouřil z dlouhatánské dřevěné fajfky...*“ (Tolkien, 2005, s. 13) Po tomto úvodu se seznamujeme s další důležitou postavou *Hobita*, a to čarodějem Gandalfem, který hraje důležitou roli také v pokračování *Pán Prstenů*. Jak už bylo výše zmíněno, Tolkien si rád hrál s vymyšlením jmen. *Význam jména Galdalf je v islandštině „kouzelník-elf, tedy čaroděj*. (Carpenter, 2017, s. 210) Postava je zde opět velmi důkladně popsána, jak už je to u Tolkiena zvykem. „*Stařec měl vysoký špičatý modrý klobouk, dlouhý šedivý plášť, stříbrnou šálu, přes kterou mu až pod pás splýval bílý plnovous, a obrovské černé boty.*“ (Tolkien, 2005, s. 13) Předlohou pro postavu Gandalfa byl obraz od malíře Josefa Madlenera „*Der berggeist*“, což je v překladu „*Duch hor*“. Pohlednici s reprodukcí tohoto obrazu si Tolkien zakoupil na své dovolené ve Švýcarsku v roce 1911, kde byl se svým bratrem Hilarym.

Gandalf se s Bilbem Pytlíkem pozdraví a sdělí mu účel jeho příchodu. Hledá totiž někoho, kdo by se zúčastnil dobrodružství, které chystá. Bilbo má postoj vůči dobrodružství velmi vyhraněný a nebojí se mu ho sdělit: „*Je s nimi jen protivný rozruch a nepohodlí! Zdržují jednoho od oběda! Nedovedu si představit, co na nich kdo vidí,*“ (Tolkien, 2005, s. 14)

I tento povahový rys má spojitost mezi autorem a postavou. Tolkien měl mnoho vyhraněných názorů, které vznikly z nevědomosti, jak o něm například napsal Humphrey Carpenter: „*Nešlo ani tak o předsudek jako o návyk [...] pronášet dogmatická tvrzení o věcech, o nichž nic nevěděl.*“ (Carpenter, 2017, s. 276)

Po nemilé reakci hobita, sdělí potulný čaroděj Bilbovi své jméno a ten si začíná rozpomínat na to, že Gandalfa zná. Nejenom z historek svých předků, ale také osobně. „*Snad ne ten muž, co dělával tak vynikající ohňostroje? Na ty si pamatuju! Starý Bral je vždycky pořádal v předvečer svatojánské noci.*“ (Tolkien, 2005, s. 14) Zde čerpal Tolkien ze svých vzpomínek na prázdniny u svého bratra Hilaryho, kde byl svědkem pozoruhodných ohňostrojů.

Gandalf nabízí hobitovi ono dobrodružství, které plánuje, ale hobit je svém názoru neústupný a nabídku odmítne. Spěchá do svého příbytku a v nervozitě pozve čaroděje na

zítřejší svačinu. Dalšího dne se u něj začínají scházet trpaslíci, které nikdy předtím neviděl. Nakonec trpaslíků dorazí celkem třináct. Jejich jména jsou Dvalin, Balin, Kili, Fili, Dori, Nori, Ori, Óin, Glóin, Bifur, Bofur, Bombur a Thorin. S posledními třemi přichází také Gandalf. Trpaslíci spolu s Gandalfem začínají hodovat a Bilbo je všechny obsluhuje, přestože stále neví záměr jejich návštěvy. Ke každému z trpaslíků se Bilbo chová velmi slušně. Tuto část můžeme chápat jako výchovnou, protože autor ukazuje mladým čtenářům, že je lepší chovat se slušně i v situacích, které nám nejsou zrovna příjemné.

Po sklizení ze stolu si trpaslíci přinesou hudební nástroje a začnou zpívat svoji píseň, která nám současně odkrývá minulost trpaslíků a také účel jejich nadcházející cesty, na kterou se co nejdříve vydají. Zde je píseň (Tolkien, 2005, s. 21):

*„Dřív nežli vzejde světlo dne,
přes horstvo, jež se v mlze pne,
jdem do hlubin, kde vládne stín,
hledat své zlato kouzelné.*

*Znal naše kouzla zemský klín,
když rod náš v třesku kovadlin
kul klenoty a temnoty
zaháněl v slujích, kde spal stín.*

*A mnohý elf i dávný král
měl od nás meč, co zářně plál,
kdyžtě náš um těm vladařům
do jílců oheň včaroval.*

*Dali jsme stříbru hvězdný třpyt,
korunám zlatým slunce svit –
tu krásu krás a skvělý jas
jsme předli z drátků jako nit.
Dřív nežli vzejde světlo dne,
přes horstvo, jež se v mlze pne,*

*jdem do hlubin, kde vládne stín,
pro svoje zlato ztracené.*

*A co jsme měli pohárů
A zlaté harfy postaru,
jenže náš zpěv člověk či elf
neslýchal z hlubin, ani hru.*

*Sosny se s nářkem prohnuly,
zlé vichry nocí vanuly,
les rázem vzplál a plápolal
tak jako tisíce fakulí.*

*Zvon v údolí bil na poplach
a lidem zbělil tváře strach,
když dračí spár hůř nežli žár
jim pohřbil město v sutinách.*

*Dýmala hora pod lunou
v tu chvíli pro nás osudnou,
každý se hnal, než drak ho sklál
pod svými drápy, pod lunou.*

*Dřív nežli vzejde slunce svit,
přes chmurný, mlžný horský štít
jdem do hlubin, kde vládne stín,
mu harfy své i zlato vzít!“*

Tolkien přikládal poezii stejnou důležitost jako próze, a proto v jeho dílech můžeme vidět jakousi kombinaci.

Z písně trpaslíků se dozvídáme o jejich domově v hoře, kde se stále skrývá jejich bohatství, jež jim sebral drak. Trpaslíci chtějí svůj domov a zlato zpět, a tak se nám odhaluje i cíl onoho dobrodružství. Gandalf mluví před trpaslíky o Bilbovi jako o bystrém

lupiči a jako o ideálním čtrnáctém členovi celé výpravy. Rozloží na stůl mapu a spolu s Thorinem Pavézou, jehož děda byl králem pod Horou, začínají vymýšlet plán jejich cesty. Gandalf Thorinovi předává klíč od tajného vchodu v hoře, a tak vysvítá naděje, že by plán mohl být úspěšný. Thorin, na vyžádání Bilba Pytlíka, začne vyprávět příběh jeho rodu a my se dozvídáme jméno draka, který se usadil v hoře – Šmak. Autorovou předlohou pro Šmaka byl drak Fáfnir pocházející z germánské mytologie. Fáfnir byl, stejně jako Šmak, ctižádostivý a chamtivý drak, který se zmocnil zlata trpaslíků. Tolkien jim byl uchvácen už od útlého věku, kdy si poprvé přečetl pověst o Sigurdovi.

Po vyslechnutí příběhu Thorina Pavézy se v Bilbovi perou dvě části jeho osobnosti. Jedna část je usedlá a má ráda svůj klid a druhá „bralovská“ toužící po dobrodružství.

4.2 Kapitola 2: Skopová pečeně

Kapitola začíná druhý den ráno po nečekané návštěvě. Hosté jsou už pryč, což Bilba k jeho překvapení trochu zklamalo, ale nechali Hobitovi vzkaz, na který ho upozorní až přicházející Gandalf. Bilbo se dozví, že má být již za deset minut v hospodě u Zeleného draka. Čaroděj mu nedovolí nic namítat a Bilbo již spěchá na místo srazu. Cestou z jeho domova je zde zmíněn také Mlín, jež by mohl mít spojitost s mlýnem ze Sarehole, který si Tolkien z dětství vybavoval. Vlastně celý Hobitín je odkazem na autorův domov, jak si ho ještě pamatuje. Odkazem na starou Anglii a její vesnice a malá městečka.

Bilbovi byl přidělen malý poník a spolu se skupinou se vydává na dlouhou cestu. Takto začalo hobitovo dobrodružství. Můžeme si zde všimnout, že se výprava skládá pouze z mužů. Žádná žena zde není. Pro Tolkiena byla vždy společnost mužů, svých přátel, velmi osvobozující a inspirující. Tato pánská společnost přátel se stejnými zájmy, která začínala Č. K. B. S. a končila Inklingy, hrála v jeho životě a v jeho díle důležitou roli. Dalo by se říci, že při předčítání například severské mytologie nebo později vlastních děl, prožíval Tolkien s přáteli stejná dobrodružství, jako čeká Bilba spolu s trpaslíky a čarodějem Gandalfem.

Během cesty zjistili, že se jim čaroděj někam vytratil. Následně je zastihl velký déšť, a tak se museli utábořit dříve, než plánovali. Mezi kmeny stromů, kousek od místa, kde se utábořili, zahlédli červené světlo. Hobit, jako správný lupič, byl pověřen, aby světlo prozkoumal. Proplížil se k němu a objevil zde tři zlobry. Místo toho, aby nepozorovaně odešel a oznámil vše trpaslíkům, rozhodl se jim vybrat kapsy při čemž byl zajat. Zde

můžeme pozorovat vývoj postavy Bilba Pytlíka, který se během výpravy mění v neohroženého hobita. Postupně zlobři zajmou všechny trpaslíky, ale naštěstí se po velké hádce mezi sebou, kdy ztratili pojem o čase, mění zlobři v kámen, protože je zastihlo sluneční světlo. „*Noc utíká, tak dělejme, nebo nás tady stihne den!*“ „*Až vás tady stihne den, změníte se na kámen!*“ (Tolkien, 2005, s. 44) Pod dnem a nocí se zde také skrývá jinotaj dobra a zla. Zlí tvorové zde vylézají za temné noci a bojí se slunečního světla.

Tuto hádku mezi zlobry vyvolal Gandalf, který se tiše připlížil a potřeboval zlobry zdržet. Po prvním dobrodružství se skupina vydala do zlobří jeskyně, kde doplnila potraviny na cestu a našla i menší bohatství spolu se dvěma krásnými meči, které si rozdělil Gandalf s Thórinem. Bilbo se ujal dýky s koženou pochvou, která pro něj byla menším mečem. Druhý den pokračovali ve své cestě.

4.3 Kapitola 3: Krátký odpočinek

Cesta byla velmi náročná. Všichni byli unavení a Bilbo stále vzpomínal na svůj domov, který mu byl útěchou. Putovali do Roklinky, kde bydlel Gandalfův přítel půlelf Elrond a kde chtěli nabrat síly před cestou přes Mlžné hory, za které se potřebovali dostat. Trpaslíci nebyli zrovna nadšení, protože elfy neměli zrovna v oblibě.

Tolkien opravdu vynikal v podrobném popisování krajin a předlohou pro tuto část výpravy mu byla příroda ve Švýcarsku, kde trávil dovolenou o prázdniny roku 1911. Zde je jeho deskripce krajiny během cesty: „*Krajinu jako by nečlenily žádné stromy, údolí ani pahorky, táhl se před nimi jenom nesmírný svah, pozvolna stoupající až k úpatí nejbližší hory, širý prostor barvy vřesu a drolícího se kamení, se skvrnami a pruhy travnaté i mechové zeleně, která se objevovala na místech, kde mohla být voda.*“ (Tolkien, 2005, s. 48)

Když dorazili do Roklinky, byli elfy pohoštění a zdrželi se tu několik dnů, aby nabrali sílu před dlouhou cestou. Gandalf a Thorin zjistili původ svých mečů díky Elrondovi, který se vyznal v runách. Thorinův meč se jmenoval Orkrist, což znamenalo Skřetodrv a ten Gandalfův nesl jméno Glamdring neboli Vrahomlat. Byly to slavné meče Vznešených elfů. Elrond svým hostům nepomohl odkrýt jen runy na mečích, ale také přečetl měsíční litery, skryté runové písmo na jejich mapě, které uvádělo návod, jak zjistit polohu tajného vchodu do Hory. Slova zněla takto: „*Postav se k šedému kameni, až zařuká drozd, a zapadající slunce posledních paprskem Durinova dne ukáže na klíčovou díрку.*“ (Tolkien,

2005, s. 53) Příštího dne se vydali na cestu s nadějí, že by jejich výprava mohla být přece jenom úspěšná.

4.4 Kapitola 4: Přes hory a pod horami

Výprava pokračovala stezkou v Mlžných horách. Tolkien zde opět čerpal z jeho vzpomínek na Švýcarsko. U této části konkrétně čerpal z dlouhého pochodu, jež absolvoval po Aletschském ledovci, kde se kvůli slunci, které roztavilo sních, mezi účastníky valily kameny, a ty dále padaly dolů do rokle. Podobně jako Tolkien kdysi, byl z tohoto zážitku otřesen i Bilbo Pytlík.

Po cestě zastihla skupinu velká bouře s neustávajícím deštěm. Schovali se před ní v jeskyni, kterou našli nejmladší z trpaslíků – Fili a Kili. Poté však všechny kromě Gandalfa, jež stihl uniknout, zajali skřeti. Autor se zde opět obrací na čtenáře a odkrývá mu obsáhlý popis skřetů, ze kterého získáme negativní pohled na tuto rasu. „*Aby vám bylo jasné, skřeti jsou krutí, plní zloby a mají černá srdce. [...] K trpaslíkům necítily žádnou zvláštní nenávist, ne větší, než cítili ke každému a ke všemu, zejména ke všemu spořádanému a blahobytnému.*“ (Tolkien, 2005, s. 61)

Trpaslíci spolu s hobitem jsou odvedeni za Velkým skřetem na výslech. Poté co zjistí, že u sebe měli meč Skřetodrv, kterému skřeti říkali Bijec, poručí jim, aby všechny pozabíjeli. V tom jim ale Gandalf přispěchá na pomoc a zabije při tom Velkého skřeta svým mečem Vrahomlatem. Meč svítí jasným modrým světlem, pokud jsou nablízku skřeti. Skupina se dala na útěk do temných chodeb. Bilbo měl při útěku nehodu a po úderu do hlavy, který utrpěl, padl do bezvědomí.

4.5 Kapitola 5: Hádanky ve tmě

Kapitola začíná probuzením Bilba. Jeho družina je dávno pryč a skřeti našťestí také. Při bloudění ve tmě, nalezne hobit na zemi prsten, který si strčí do kapsy. Sám autor nás upozorňuje, že je to velmi důležitý moment, který sehraje velkou roli v životě hobita.

Bilbo pro jistotu vytáhne svoji dýku, kterou skřeti nenalezli a k jeho překvapení svítí také modrou barvou jako ta Thorinova a Gandalfova, když jsou nablízku skřeti. Později dorazí k jezeru v horách a my se zde setkáváme s další postavou – Glumem. Z autorova popisu se opět dozvíme vše důležité o postavě a získáme tak na ni negativní úsudek. V porovnání se skřety se tohoto tvora více bojíme, protože se v něm ukrývá něco

tajemného. „Nevím, odkud přišel, ani co byl vlastně zač. Byl Glum – tmavý jako sama tma, až na dvě kulaté bledé oči ve vyzáblém obličejí. [...] Měl rád i maso. Skřeti mu chutnali, když se mu podařilo některého chytit, ale dával si pozor, aby ho nikdy neobjevili.“ (Tolkien, 2005, s. 69) Po setkání Gluma s Bilbem nám autor odkrývá Glumovy myšlenky a záměry. Tuto dvojici spojuje záliba v hádankách a nakonec mezi nimi vznikne dohoda. Pokud Glum neuhodne Bilbovu hádanku, ukáže mu cestu ven z chodeb. Pokud to bude naopak, Glum Bilba sní. Bilbo tuto soutěž vyhraje poté, co si sáhne do kapsy a pronese nahlas otázku, která původně nebyla mířena na Gluma: „Co to mám v kapse?“ Glum nezná správnou odpověď. Po prohře svůj slib nedodrží a zároveň zjišťuje, že Bilbo měl v kapse pravděpodobně jeho prsten, který našel ve svém úkrytu, jenž šel zkontrolovat po prohře s Bilbem. Při útěku před Glumem, který ho chce zabít, Bilbo úplnou náhodou zjistí, že onen prsten, který našel na zemi a uschoval, je kouzelný a když si ho nasadí, stává se neviditelným. Glum Bilba nevědomky dovede ven, když se ho snaží pronásledovat, ale posadí se přesně do průchodu, takže Bilbo nemůže projít. Postava Bilba zde řeší morální dilema. Neví, zda má Gluma zabít, protože je neozbrojen a jeho samotného nevidí díky moci prstenu. Nakonec se rozhodne ušetřit ho a velkým skokem se dostává přes truchlícího Gluma a pokračuje v cestě ven. Tento skok také můžeme chápat jako Bilbovo přenesení se přes Glumovu zradu a následné ušetření jeho života.

Hobit se s menšími obtížemi vyhnul skřetům a dostal se ven na sluneční světlo, které skřeti neměli v lásce. Opět se dozvídáme, že dalším záporným postavám v příběhu vadí sluneční svit a raději se drží ve tmě.

4.6 Kapitola 6: Z deště pod okap

Bilbo se vydává hledat svoji družinu a najde ji zrovna uprostřed hádky. Galdalf se chce pro ztraceného Bilba vrátit, ale trpaslíci s tím nesouhlasí a pochybují o užitečnosti hobita pro celou jejich výpravu. V tom si Bilbo sundá prsten, a tak ho všichni konečně spatří. Po jeho vyprávění o dobrodružství s Glumem a se skřety a také po tom, co se nepozorovaně proplížil pod trpasličí hlídkou, stoupl u nich Bilbo na vážnosti. O kouzelném prstenu se ale nezmínil a my tak pozorujeme další vývoj postavy Bilba.

Družina pokračuje dál v cestě, a když zapadne slunce, uslyší vytí vlků. Na poslední chvíli se všichni stačí vyšplhat na vzrostlé stromy. Gandalf se snaží na vlky shazovat

ohnivé koule, ale poté se k vlkům přidají také skřeti, kteří vzrostlé stromy zapálí. Stromy jsou zde v pozici zachránců celé skupiny, a jak už jsme vyčetli z deskripce skřetů, jsou to tvorové, kteří ničí vše krásné a dobré. Tolkienova láska ke stromům a k přírodě samotné je v díle nepřehlédnutelná. Záporné postavy nemají k přírodě žádný vztah a pouze ji ničí a naopak kladné postavy žijí s rostlinami, stromy a zvířaty v určité symbióze.

Ze stromů je naštěstí zachránili orli. Pán orlů celou situaci nějakou dobu pozoroval a skřety neměl vůbec v lásce. Gandalf byl jeho přítel, a tak jim orlové nabídli jídlo a útočiště v jejich hnízdech. Jako v severské mytologii je zde orel brán jako ušlechtilé a vševědoucí zvíře: „*Pán z Mlžných hor měl oči, které se bez mrknutí dokázaly zahledět do slunce a zpozorovat i při měsíčním světle králíka, běžícího po zemi míli pod ním.*“ (Tolkien, 2005, s. 95) I v dalších kulturách je orel symbolem síly a pánem nebes. Tolkien se ve své mytologii inspiroval a orly zde vnímáme stejně.

Bilbo se na konci kapitoly opět utěšuje vzpomínkami na svůj domov.

4.7 Kapitola 7: Podivný příbytek

Sedmá kapitola začíná hned ráno druhého dne. Orli celou skupinu odnesou na svých hřbetech o velký kus dál. Autor nám odhaluje, že se z Pána orlů stane později král všech ptáků a okrajově se zde zmíní také o bitvě pěti armád, která čtenáře teprve čeká. Probouzí tak ve čtenáři ještě větší zvědavost.

Po cestě je Gandalf informuje, že je brzy opustí, protože si sám musí zařídit něco neodkladného a dále věc nerozvádí.

Další zastávku si skupina udělá u kožoměnce Medděda, muži, který je schopen změnit svoji podobu v medvěda, kdy se mu zachce. Medděd je podezřavý a trpaslíky nemá moc rád, ale skřeti přímo nesnáší, a tak své návštěvníky pohostí a vyslechne celý jejich příběh. Medděd je také schopen mluvit s dalšími zvířaty, které má u svého domu a která mu pomáhají. Je opravdu silně spjat s přírodou a můžeme říci, že je pravým opakem skřetů, které tolik nesnáší. Trpaslíci si se zájmem poslechnou příběhy Medděda, který jim vypráví o Temném hvozdu, přes který musí družina přejít. Tolkien zde použil název Temný hvozď, jež pochází ze starověkého germánského místopisu. Tento název také použil William Morris, kterým byl Tolkien ovlivněn při studiu, ve svém díle *Dům Wolfingů*.

Dalšího dne je skupina bez svého hostitele, který se zatím vydal do hor. Celý příběh si od něj vyslechnou příštího rána, kdy je uvítá snídaní. Zajal při své cestě skřeta společně s vlkem a ti mu při výsledku potvrdili příběh trpaslíků. Meddéd si nemyslel, že by skupina trpaslíků s Galndalfem a Bilbem lhala, ale na základě svých zkušeností věří málokomu. Je velmi dobromyslný a po této návštěvě se svěří, že mu změnili názor na trpaslíky a má o nich o poznání lepší mínění. Toto boření předsudků je v díle velmi časté. Mohli jsme si ho všimnout také při návštěvě elfů v Roklince, kdy se Thorin ještě předtím nechal slyšet, že elfy nemá příliš v lásce, ale ti jim nakonec pomohli a štědře je pohostili.

Ještě tentýž den se vydali na cestu k Temnému hvozdů na ponících, které jim Meddéd vypůjčil. Před Temným hvozdem je měli vypustit a poslat zpátky k jejich majiteli, což se trpaslíkům nechtělo, ale čaroděj našťestí zakročil a připomenul jim jejich slib. Gandalf hraje v příběhu také roli mravního učitele. Je velmi taktický a rozvážný a vždy svým přátelům pomohl v nesnázích. To je také jeden z hlavních důvodů, proč se s Gandalfem zbytek výpravy tak nerad loučil, přestože je na tento moment sám předem upozorňoval. Při odchodu jim ještě znovu připomíná slova Medděda, že za žádných okolností nesmí skupina opustit stezku. Gandalf byl silným článkem výpravy a vedle funkce mravního učitele byl také majákem naděje. Nyní museli trpaslíci spolu s hobitem ukázat, že si dokáží poradit sami a poklad si opravdu zaslouží.

4.8 Kapitola 8: Mouchy a pavouci

Temný hvozd, jak už sám název napovídá, byl ponurý a strašidelný. Všechna zvířata, která tu žila, měla černou barvu a mezi stromy se napínaly obrovské pavučiny. Cesta tímto hvozdem se pro skupinu zdála nekonečná. Když už byli všichni vyčerpaní a zásoby jídla se tenčily, Bombur spadl do řeky, před kterou je Meddéd varoval, a upadl do hlubokého spánku. Jeho přátelé ho tedy museli další úsek nést. Když se Bombur po pár dnech probudil, řešila skupina další nepříjemnou situaci. Když už byli zoufalí, nechali se zlákat ze stezky červeným světýlkem. Poté však zabloudili a Bilbo se od nich nešťastně oddělil. Následně čelil útoku obrovského pavouka, kterého zabil svým mečem, a my můžeme opět pozorovat další vývoj jeho postavy. „*Bušil do netvora pěstmi – pavouk se snažil otrávit ho kousnutím, aby ho umrtvil, jako to dělají malí pavouci s mouchami - , až si vzpomněl na svůj meč a vytasil se s ním. Pavouk uskočil zpátky a Bilbo získal čas uvolnit si nohy. Pak přišla jeho chvíle k útoku. [...] Bilbo se na něj vrhl dřív, než mohl*

netvor zmizet, a vrazil mu meč přímo do očí.“ (Tolkien, 2005, s. 134) Je možné, že se Tolkien při psaní této scény inspiroval událostí ze svého dětství v Bloemfonteinu, kde ho kousla jedovatá tarantule a následně mu chůva vysála jed.

Bilbo si byl své osobní přeměny vědom a po této události se rozhodl pojmenovat svůj meč *Žihadlo*. Meč se jménem tak stoupl na vážnosti stejně jako *Skřetodrv* a *Vrahomlat*. Bilbo byl s mečem, který nesl své vlastní jméno, zase o krok blíže stát se hrdinou.

Po jeho strašlivé příhodě si raději při hledání svých přátel nasadil kouzelný prsten. Po chvíli našel trpaslíky obmotané pavučinami v zajetí pavouků, kteří je chtěli sníst. Následně je osvobozuje a propuká bitva, při které Bilbo s pomocí svého Žihadla pobije nespočet pavouků, aby ochránil své přátele, jež se ještě vzpamatovávali ze svého zajetí. Nepřátelé se poté dali s hrůzou na útěk. Bilbo také trpaslíkům odhalil své tajemství týkající se prstenu. Měl zde na výběr, kdy by ohrozil své přátele a sebe anebo odhalil svůj kouzelný prsten a zachránil tak všechny. Hobit zde tedy řešil další dilema a opět zvolil správnou cestu. Tímto hrdinným činem si Bilbo u trpaslíků získal velkou úctu a jejich vděk a nahrazuje tak roli zachránce Gandalfa. Na konci kapitoly si družina uvědomila, že jich je pouze třináct a chybějícím trpaslíkem je Thorin. Dozvídáme se, že je uvězněn lesními elfy, kteří ho vyslýchají.

4.9 Kapitola 9: Osvobozené sudy

Kapitola začíná zajetím všech trpaslíků lesními elfy a jejich umístění do elfího vězení, kde byl také Thorin. Každý z trpaslíků měl svoji celu. Bilbo se díky svému prstenu zachránil a sledoval elfy až do jejich sídla, kde se nějaký čas potuloval a vymýšlel plán k útěku. Skupina je opět odkázaná na hobita, který je nezklame. Při potulování zjistí, že je zde ještě jedna brána, jíž elfové po řece posílají prázdné sudy do Jezerního města. Bilbo se rozhodne uskutečnit svůj plán o velký hodokvas, kdy ukradne svazek klíčů veliteli stráží, který usnul ve sklípku. Všechny trpaslíky osvobodí a ti se poté nasoukají do prázdných sudů. Mezitím vrací hobit veliteli stráží svazek klíčů, aby neměl velké problémy. Bibova postava se během výpravy značně mění, ale jeho morální hodnoty zůstávají bez poskvrny.

Plán se ydaří a všichni dorazí do Jezerního města.

4.10 Kapitola 10: Vřelé uvítání

Bilbo z dálky poprvé spatří Horu, ke které směřovala celá jejich výprava. Pohled na ni ho ani v nejmenším nenaplňoval nadšením.

Dále čtenáře informuje vypravěč, že se Gandalf dozvěděl o nesnázích, které je cestou potkali a jeho dalším cílem je pomoc trpaslíkům a Bilbovi. Čtenář tak neupadá do podobné skepse, ve které je hlavní hrdina a dostává naději na dobrý konec.

Bilbo své přátele vysvobodí ze sudů a společně s Thorinem, Filim a Kilim se vydává do Jezerního města. Zbytek skupiny se zatím vzpamatovává z úmorné a nepohodlné plavby. Thorin se zde představí svým celým jménem a informuje všechny o cíli jeho výpravy. Ve městě tak propukne rozruch a lidé začnou zpívat oslavné písně o návratu krále pod Horou. Thorin v nich zažehne naději, že město získá dřívější slávu a bohatství, na které si někteří z nich ještě matně vzpomínali. Tyto oslavy trvaly dlouhé týdny, během kterých měla družina čas na zotavení a nabrání sil na cestu, jež je čekala. Bilbo byl velmi nešťastný, přestože ho trpaslíci celou dobu opěvovali. Stále si vybavoval pohled na Horu, který ho děsil. Opět zde vidíme spojitost mezi postavou Bilba a Tolkienem. Přestože uměl být dobrým společníkem, propadal Tolkien čas od času svému pesimismu.

Objevuje se zde také postava starosty. Nenajdeme zde podrobný popis, ale z jeho myšlenek, které nám autor odhaluje, se dozvídáme, že to je neupřímný člověk, jež se zajímá jen o svůj prospěch.

Kapitola končí odjezdem družiny z Jezerního města.

4.11 Kapitola 11: Na prahu

Skupinu čekala další cesta, která nebyla vůbec příjemná. Krajina jim napovídala o stálé přítomnosti draka. Na kuráži jim ani nepřidalo to, když uviděli trosky bývalého města Dol, které díky drakovi lehlo v plamenech. Když se konečně dostali k Hoře, opustila je již veškerá naděje a odhodlání. Bilbo se však tak rychle nevzdal a urputně se snažil najít tajný vchod, jež studoval v Thorinově mapě, což se mu také později podařilo. Po dalších pocitech zoufalství, kdy nemohli dveře otevřít, začali trpaslíci o Bilbovi znovu pochybovat. Ten je však opět zachránil tím, že si jako jediný všiml drozda, o kterém mluvily měsíční litery, a tak rychle svolal zbytek skupiny. Nastal totiž Durinův den a poslední jeho paprsek jim odhalil klíčovou díрку, do které na poslední

chvíli strčil Thorin svůj klíč a dveře se poté otevřely. Kapitola je velice krátká, ale velmi podstatná pro příběh. Jejím hlavním motivem je proroctví. Družina se u tajných dveří ocitla přesně ten jediný den, kdy je možné dveře otevřít. Přestože Bilbo našel vchod a zároveň klíčovou díрку, byl to právě Thorin, dědic krále pod Horou, který dveře otevřel.

4.12 Kapitola 12: Vnitřní informace

Skupina neztrácí čas a posílá na průzkum Bilba, jehož úděl lupiče směřoval přesně k této chvíli. Balin ho doprovodil kousek cesty a dále vše zůstalo na nebohém Bilbovi. V této kapitole nejvíce vnímáme Bilbovu proměnu, ke které docházelo během výpravy. Přestože má strach, jako zbytek jeho družiny, je odhodlaný svůj úkol dokončit a ani jednou nezapochybuje. *„Byl přece už docela jiný hobit než ten, co vyběhl před dávnými časy ze Dna pytle bez kapesníku. Ted' neviděl kapesník už celé věky. Povytáhl si dýku z pochvy, utáhl si opasek a pokračoval v cestě.“* (Tolkien, 2005, s. 178) Dno pytle, jak říkával Bilbo své hobití noře, byl také místní název pro statek v Dormstonu, který měla pronajatý Tolkienova teta Jane a nesl tento název kvůli tomu, že byl na konci cesty, která už nikam dál nevedla.

Již na konci chodby si byl jistý přítomností draka a poté ho uviděl. *„Tam tedy ležel, kolosální rudozlatý drak, a tvrdě spal; z tlamy a nozder mu vycházely třásně páry a chumáčky dýmu, ale jeho oheň byl ve spánku přidušený. [...] Šmak s křídly složenými jako nějaký gigantický netopýr ležel částečně převalený na bok, takže hobit viděl spodek jeho těla a jeho dlouhé bledé břicho s pancířem z drahokamů a úlomků zlata, které mu zarostly do těla od dlouhého ležení na tom drahocenném loži.“* (Tolkien, 2005, s. 179) Bilbo byl v naprostém úžasu z draka a z obrovského bohatství, které viděl. Přesto však nepamatoval na úkol, kvůli jemuž sem dolů přišel. Sebral velký zlatý pohár a odnesl ho zpátky trpaslíkům, což významně zlepšilo jejich náladu a odhodlání. Mezitím se ale drak probouzí a zjišťuje odcizení poháru. Ve vzteku se vydá prozkoumat okolí hory a zabije některé z poníků. V průběhu se z Bilba stává vůdce celé družiny a i sám Thorin se ho táže na rady.

Druhého dne se Bilbo vydá opět za drakem. Šmak již nespí a pustí se s hobitem do rozhovoru, který většinou probíhá prostřednictvím skrytých významů v čemž si Šmak libuje. Zjišťujeme, že je drak velmi inteligentní, ale zároveň lstivý, což pro skupinu

neznamená nic dobrého. Hobit při rozhovoru dokazuje svoji prozíravost a důvtip, ale přesto se mu drak svými poznámkami dostává pod kůži.

Bilbo drakovi opatrně sdělí, že si se svými přáteli přišli v první řadě pro pomstu. Šmaka tento výrok pobaví. Jelikož je velmi samolibý, začne se chvástat o svojí síle a převaze. V momentě, kdy Bilbovi ukazuje svůj štít z drahokamů na bříše, všimne si holého místa bez pancíře. Máme tu další ponaučení pro čtenáře, které z této části vyplývá. Vychloubání totiž není dobrou vlastností a většinou se vymstí jako v tomto případě.

Tolkien při psaní této části na čas uvízl, protože nevěděl, jak se má vypořádat se Šmakovou smrtí. Nejdříve ho měl zabít sám Bilbo, ale to se však neshodovalo s jeho hobití osobností. Později Tolkien dospěl k jinému závěru, který poté zůstal beze změny. Zde je úryvek původní smrti Šmaka: „*Bilbo do něj vráží svůj kouzelný nožik, drak se zmítá. Rozbije stěny a vchod do tunelu.*“ (Carpenter, 2017, s. 212)

Po zjištění, že má drak nechráněné místo na bříše, pospíchá hobit za svými přáteli trpaslíky, aby jim tuto stěžejní informaci předal. Když se tak stane, Bilbo si všimne starého drozda, který mu celou dobu naslouchá a rozčíleně po něm hodí kamenem. Od Thorina, jež se drozda zastal, se později dozvíme, že pravděpodobně pochází z dávného plemene, které umělo mluvit s obyvateli bývalého města Dol a ti je využívali jako poslíčky. Tato informace je pro čtenáře velmi důležitá a v pozdější kapitole se dozvíme proč. Trpaslíci za sebou zavřou tajné dveře s vědomím, že se už nedostanou ven, což byl, jak se později ukázalo, chytrý krok. Drak zamířil s vidinou pomsty k Jezernímu městu.

4.13 Kapitola 13: Nikdo doma

Skupina se musela vydat hledat jiný východ, protože tajnými dveřmi už projít nemohla. Vydali se tedy na průzkum v čele s Bilbem. Zjistili, že drak je stále pryč, a tak z nich spadlo napětí, které pociťovali celou cestu. Poté co spatřili svoje zlato, opustil je veškerý jejich strach. Bilbo, jež prozkoumával síň jako první, našel tolik známý Arcikam a schoval si ho do kapsy. Svým přátelům o tom neřekl a měl ze svého jednání smíšené pocity. Zde vidíme další vývoj postavy Bilba, ze kterého se v průběhu děje stává opravdový lupič. Nebyl však zlatem a drahokamy ohromen jako jeho přátelé trpaslíci.

Zachoval si chladnou hlavu a upozornil všechny, že by se měli vydat na cestu, protože toto místo je pro ně velmi nebezpečné.

Skupina se dostala do hodovní a poradní síně. Dále pokračovali k prameni Bystré řeky. Balin poté rozhodl, že se společně vydají na starou hlásku, která byla vzdálená pět hodin pěší chůze. Bilbo si opět stěžoval na nedostatek jídla, které měl tak rád. Kapitola končí a družina stále neví, kam se poděl drak.

4.14 Kapitola 14: Oheň a voda

Ve čtrnácté kapitole se dozvídáme, co se mezitím dělo v Jezerním městě. Občané si všimli světél v Osamělé hoře. Začali jásat a zpívat oslavné písně o tom, jak se vrátil král pod Horou.

Je nám tu představena nová postava jménem Bard, jehož předkem byl Girion, pán bývalého města Dol. Byl to právě on, který jako jediný odhalil původ onoho světla a zburcoval město na poplach kvůli drakovi, který se rychle přibližoval. Lidé s hrůzou opouštěli město na člunech. Bard se zachoval jako hrdina a ujal se vedení lučištníků, kteří ještě stále přetrvávali v hořícím městě. Když už mu zbýval poslední šíp, sedl mu na rameno starý drozd a informoval ho, že drak má jedno holé místo na břicho. Bard rozuměl drozdí řeči, jelikož jeho předci pocházeli z města Dol. Opět zde nalézáme motiv osudu, kdy se přeživší potomek bývalého pána města Dol, jež lehlo v plamenech, utká s drakem. „*Šípe! Černý šípe! Tebe jsem si šetřil naposledy. Nikdy jsi mě nezklamal a vždycky jsem tě znovu našel. Zdědil jsem tě po otci a ten zase po dávných předcích. Jestli pocházíš z kováren pravého krále pod Horou, nyní leť a najdi si svůj cíl!*“ (Tolkien, 2005, s. 206)

Šíp si svůj cíl opravdu našel a drak padl mrtev do trosek Jezerního města. Lidé se zatím shromáždili na břehu a oslavují Barda za svoji odvahu a za zabití draka. Část z nich se s vidinnou nestřeženého zlata vydává k Osamělé hoře společně s elfy v čele s jejich králem.

4.15 Kapitola 15: Stahují se mračna

Přesouváme se zde zpátky k trpaslíkům a Bilbovi. Družina pozoruje ptáky vracející se na Horu, ale nedochází jim, co je důvodem jejich návratu. Náhle k nim přiletí onen starý drozd a pokouší se je informovat o věcech, které se staly v Jezerním městě. Nikdo

však jeho řeči nerozumí a po Balinovu postesknutí nad tím, že rozumí pouze řeči havranů, starý drozd odlétá. Vrací se po chvíli s havranem jménem Roak a ten družině vše vyličí.

Drozd byl sice malý a pro mnohé přehlédnutelný tvor, ale bez jeho přičinění by drak Šmak ještě stále sužoval Horu a Jezerní město. Je zde jistá podoba mezi postavou hobita Bilba Pytlíka a tímto starým drozdem. Jsou to postavy obyčejného vzezření, malého vzrůstu, avšak s velkým duchem a odhodláním. Tolkienovou předlohou pro tento typ postav, který mu byl nejmilejší, byli pravděpodobně vojáci, s kterými se setkal v první světové válce. Zde jsou jeho vlastní slova: „*Vždycky na mě dělalo dojem, že jsme vůbec tady, že jsme díky nezlomné odvaze docela maličkých lidiček přežili proti nesmírné přesile*“ (Carpenter, 2017, s. 208)

Roak je také stihl varovat před šířícími se zvěsti o nehlídaném pokladu v Hoře a následně ho Thorin poprosil o vyslání poslů k jeho příbuzným se zprávou o pomoci. Trpaslíci nezhálejí a začínají opevňovat jediný vchod, který se v Hoře nachází. Thorin zatím většinu dní tráví se svým pokladem a stává se jím posedlý. Hledá také srdce Hory – Arcikam.

Když k bráně dorazí vojsko elfů společně s jezerními lidmi, Thorin jim odmítne pomoci, a tak se družina trpaslíků společně s hobitem dostává do obležení. Bombur společně s Filim a Kilim nejsou z jeho rozhodnutí příliš nadšeni a malý Bilbo je silně proti.

4.16 Kapitola 16: Noční zloděj

V úvodu kapitoly pověří Thorin svoji družinu v hledání Arcikamu. Přestože má Bilbo strach, o drahokamu, který ukrývá, jim neřekne. Do Hory se od havrana Roaka dostala zpráva, že Thorinuv bratranec Dáin je od nich s vojskem vzdálen pouhé dva dny chůze. Hrozila tu tedy válka mezi jezerními lidmi, elfy a trpaslíky.

Bilbo nezklamal a vymyslel plán, jež také jednoho večera uskutečnil. Vydal se nepozorovaně do tábora elfů a lidí. Předal jim Arcikam, který bral jako čtrnáctinu své přislíbené odměny, které se nyní byl schopen vzdát, aby nepropukla válka. Král elfů a Bard, jenž mluvil za jezerní lid, měli díky Bilbově srdečnému činu šanci na vyjednávání a byli mu za to velmi vděční. Při odchodu z tábora Bilbo potkává čaroděje Gandalfa, což mu zlepšil jeho pochmurnou náladu. Poté se vrací zpátky do Hory za svými přáteli.

4.17 Kapitola 17: Mračna se trhají

Král elfů spolu s Barden se pokusí o vyjednávání s Thorinem. Poté co se dozví o tom, jak Bilbo předal Arcikam elfům a jezernímu lidu, vrhne se na něj a chce ho přehodit přes hradby. Zastaví ho však Gandalf a hobit poté trpaslíky opouští. Thorin se následně dohodne s vyjednaváči, že Arcikam vymění za čtrnáctinu hobitova podílu.

Ráno již dorazil Dáin s vojskem, k němuž předešlý den přiletěl havran od Thorina s informací o jeho konfrontaci s elfy a jezerními lidmi. Thorin ani na chvíli neplánoval, vyplatit jim jednu čtrnáctinu ve zlatě a stříbře. Během děje si můžeme všimnout Thorinovy přeměny, kdy se z váženého trpaslíka, který drží svoje slovo, stává sebestředný a chamtivý lhář. Nejvýraznější změna jeho povahového rysu u něj nastala po znovu nabytí pokladu jeho předků.

V momentě, kdy trpaslíci začali s útokem, obloha potemněla a přihnalo se vojsko skřetů v čele s Bolgem, synem Azoga, kterého zabil Dáin v Morii. Vojsko trpaslíků, elfů a jezerních lidí se tak spojilo proti svému společnému nepříteli.

Kapitola končí v momentě, kdy už vypadá vše ztraceno, ale v dálce Bilbo uvidí orly, kteří jim letí na pomoc. Zasáhne ho však kámen, a on upadá do bezvědomí.

4.18 Kapitola 18: Zpáteční cesta

Bilbo se probouzí a zjišťuje, že je již po válce. Je odnesen do tábora, kde se shledává s Gandalfem a také s Thorinem, který umírá na těžká zranění z boje. Chce se ještě rozloučit se svým přítelem hobitem „*Sbohem můj malý lupiči. Odcházím do siní čekání, abych tam seděl vedle svých předků, dokud se neobnoví svět. Poněvadž opouštím všechno zlato a stříbro a jdu tam, kde nemá žádnou cenu, chci se s vámi přátelsky rozloučit a odvolat, co jsem vám řekl a udělal v bráně.*“ (Tolkien, 2005, s. 236) Důležitým motivem knihy je přátelství a v tomto posledním rozloučení Thorina Pavezy je obsaženo velké poselství čtenářům. Thorin se v posledních chvílích shání po svém příteli Bilbovi, aby se mu omluvil za svoje jednání. Uvědomuje si, jak významné je právě přátelství. Bilbo mu odpouští a následně se s ním náležitě rozloučí. Poté odchází a v tichosti se vyrovnává se svým žalem.

Vypravěč se následně obrací ke čtenářům a líčí, co se stalo během Bilbovy nepřítomnosti. Orlové z Mlžných hor přiletěli v pravou chvíli a osvobodili Horu. Můžeme

se domnívat, že tato záchrana z nebes mohla souviset s křesťanskou vírou, která byla Tolkienovou součástí. Podobu orla na sebe v řecké mytologii brával nejvyšší bůh Zeus, který zasahoval do lidských životů.

Dozvídáme se, že v boji také padl Kili a Fili po boku jejich strýce Thorina. Poté přiběhl na pomoc také Meddéd, který ve válce sehrál důležitou roli. Zabil vůdce Bolga spolu s jeho stráží a odvedl zraněného Thorina do bezpečí. Bitva pěti armád, jak se ji později říkalo, byla u konce.

Po pohřbení padlých v boji se Bilbo rozloučil se svými přáteli trpaslíky a vydal se spolu s Gandalfem a Meddédem na cestu domů. Na cestu se vydali během zimy a až do jara se zdržovali v Meddédově domě. Poté se s ním rozloučili a výprava domů pokračovala.

4.19 Kapitola 19: Poslední etapa

Kapitola začíná jejich příchodem do Roklinky, kde si potřebují odpočinout a zároveň informovat přátele elfy o svém dobrodružství. Z rozhovoru mezi Elrodem a Gandalfem zjistil, co bylo onou neodkladnou záležitostí, kvůli které je čaroděj opustil před Temným hvozdem. Byl přítomen na radě kouzelníků, jež zahnali Nektromanta z jeho sídla na jihu Temného hvozdu. „*Už zakrátko zavládne v hvozdu o něco zdravější povětrí. Sever bude té hrůzy zbaven na dlouhá léta, jak doufám. Ale stejně bych rád, kdyby se nám ho bylo podařilo sprovodit ze světa.*“ (Tolkien, 2005, s. 244) Postava Gandalfa nám zde podkřívá další příběh a v nás to evokuje pocit, že přestože bylo jedno zlo zničeno, stále je přítomno v jiné podobě a ze světa jen tak nezmizí.

Do svého domova dorazil Bilbo v červnu. Nenašel ho však v takovém stavu v jakém ho zanechal, když odcházel. V den jeho návratu se konala dražba jeho věcí. Předpokládalo se totiž, že je mrtev. Tuto dražbu vedla firma Žrout, Žráč a Hrabal. Vidíme zde, že se Tolkien opravdu vyžíval v tvoření jmen. Stále musíme mít na paměti, že tato kniha byla původně určena jen pro dětské čtenáře na rozdíl od jejího pokračování *Pána prstenů*.

Poslední kapitola končí návštěvou starého přítele Gandalfa spolu s Balinem. Ten Bilbovi vypráví o průběhu událostí pod Horou od jeho odjezdu a zároveň spolu vzpomínají na staré časy. Shodnou se, že proroctví, o němž se zpívalo ve starých písních, se naplnilo.

5 TEMATICKÁ VÝSTAVBA DÍLA

V této části si rozebereme témata, která Tolkien zahrnul do analyzovaného románu o hobitovi a dále autorův osobní vztah k těmto motivům.

5.1 Motiv domova

S motivem domova se v románu setkáváme hned v první kapitole. Z úst Thorina Pavézy se seznamujeme s účelem celé výpravy, jímž je znovu získání svého domova, jež jim byl odcizen drakem jménem Šmak. Domov je tedy podnětem k zahájení celé výpravy a je jedním z ústředních motivů celého příběhu.

Bilbo se naopak s domovem musel rozloučit a v nejtěžších chvílích, během jejich putování, se mu vzpomínky na něj stávají útechou. Při zajištění trpaslíků lesními elfy byl Bilbo velmi sklíčený, protože se potuloval po sídle zcela sám poměrně dlouhou dobu. Nevěděl, jak má trpaslíky dostat ven a takto si stěžoval: *„Tohle je ta nejnudnější a nejotravnější stránka celého toho hloupého, únavného a nepříjemného dobrodružství. Kéž bych byl zpátky ve své hobití noře u vlastního teplého krbu a svítící lampy.“* (Tolkien, 2005, s. 148) Poté na domov vzpomínal v další pro něj bezvýchodné situaci, kdy si spolu s trpaslíky nevěděl rady, jak otevřít tajné dveře: *„Ale obávám se, že nemyslel tolik na svůj úkol jako na klidný západní kraj v modravých dálavách, na Kopec a na svou hobití noru pod ním.“* (Tolkien, 2005, s. 174)

Tento motiv najdeme také u postavy Medděda. Ztráta domova totiž pohání jeho nenávisť ke skřetům, kteří mu ho vzali. *„Jednou v noci jsem ho viděl, jak sedí docela sám na vršku Skalbalu a pozoruje měsíc zapadající za Mlžné hory, a slyšel jsem, jak si pro sebe bručí medvědí řečí: ‚Přijde čas, kdy všichni zahynou, a já se vrátím zpátky!‘“* (Tolkien, 2005, s. 174) Právě tato touha po domově později rozhodne o vítězství v bitvě Pěti armád.

Láska k domovu byla zakořeněna v samotné osobnosti autora. Svůj domov a starou Anglii velice miloval a trpěl, když se ráz krajiny měnil a zastavoval silnicemi a novými domy.

5.2 Láska a přátelství

Tento motiv, stejně jako předchozí, najdeme již v úvodní kapitole a úzce spolu souvisí. Láska k domovu a zároveň ke zlatu pohání trpaslíky v jejich cestě. Naopak Šmakova slepá a bezohledná láska k pokladu, jež se skrývá v Hoře, zapříčinila ztrátu domova trpaslíků.

Přátelství je provázáno celým příběhem a jeho přítomnost nacházíme v každé kapitole. Díky přátelství je skupina několikrát zachráněna z bezvýchodné situace, ve které se ocitá. Bez Gandalfova přátelství s Elrondem by se skupina nedozvěděla o skrytých měsíčních runách na mapě, které popisovali návod, kdy je možné otevřít tajné dveře v Hoře. Také díky přátelství Gandalfa s Pánem orlů, je celá skupina vyproštěna z korun stromů a následně odnesena do bezpečí. Musíme zde rovněž zmínit sprátelení s Meddědem, který skupině pomůže v cestě k Temnému hvozdu a dává jim cenné rady, bez kterých by pravděpodobně zahynuli.

V neposlední řadě se také z hobita a trpaslíků stávají přátelé a navzájem si během cesty několikrát zachrání život.

I tento motiv hrál důležitou roli v Tolkienově životě, a to především přátelství, které zažil ve skupině Č. K. B. S., kdy později na popud jejího člena G. B. Smithe, začal tvořit svoji vlastní mytologii.

5.3 Předsudky a jejich boření

Jako první zde zmíníme Bilbův postoj k dobrodružství a jeho vyhraněný názor na něj bez jakékoliv předešlé zkušenosti. Takto vypadala jeho odpověď, když se dozvěděl, že čaroděj hledá někoho, kdo by se zúčastnil dobrodružství a zatím se mu to nedaří: „*To bych taky řekl – v tomhle kraji! Jsme tady obyčejní pokojní lidičkové a na žádná dobrodružství nemáme ani pomyslení. Je s nimi jen protivný rozruch a nepohodlí! Zdržují jednoho od oběda! Nedovedu si představit, co na nich kdo vidí.*“ (Tolkien, 2005, s. 14) Přestože Bilbo během onoho dobrodružství často vzpomíná na svůj domov, mění se jeho názor a shledává, že není až tak špatné, jak si původně myslel. Během něj získává mnoho přátel a především vzpomínek, které s ním zůstávají až do konce jeho života.

Dalšími častými předsudky, jsou předsudky proti jiným rasám. Trpaslíci ze své zastávky v Roklince nebyli původně nadšení. Elfy neměli tolik v lásce a považovali je za

pošetilé. Ti je však pohostili a pomohli jim s rozluštěním mapy. Dále jim dali dostatek jídla na další cestu, která je čekala.

Za zmínku rovněž stojí Meddédovy předsudky vůči trpaslíkům. Během jejich pobytu v jeho domě se s nimi však spřátelí a později pronese: „*Ten váš příběh byl pěkný, ale teď se mi líbí ještě víc, když jsem se přesvědčil, že je pravdivý. [...] Po téhle zkušenosti budu mít o trpaslících lepší mínění.*“ (Tolkien, 2005, s. 116)

5.4 Motiv proroctví

V určitých momentech v knize si čtenář pokládá otázku, zda se stále jedná o náhodu či je to součást onoho proroctví o návratu krále pod Horou. Jako příklad si zde uvedeme návštěvu Roklinky a následné objevení měsíčních run samotným Elronden. Tyto měsíční litery lze přečíst pouze za takového svitu měsíce, za kterého byly napsány, a družina se zde přesně v tuto požadovanou noc objevila. Začínáme zde pociťovat jakousi osudovost.

Dále tu máme Bilbovo náhodné nalezení kouzelného prstenu, jež nakonec mohlo být osudem. Prsten našel uprostřed tmy na studené zemi ve skřetích tunelech. V příběhu Bilbovi několikrát pomohl při řešení důležitých situací, na kterých stál úspěch celé výpravy.

Při zastávce v Jezerním městě slyší trpaslíci o proroctví ze všech stran. Lidé je oslavují a začínají zpívat staré písně o proroctví (Tolkien, 2005, s. 165):

*„Král slují pod horami,
král drahocenných gem,
zas těmi drahokamy
povládne v domě svém!*

*Zas korunován nyní,
za zvuku nových strun
své harfy, v zlaté síni
zasedne na svůj trůn.
Zašumí v horách lesy
a v slunci stébla trav
a řeky u podlesí*

oblečou zlatý háv.

*A každý proud si výskne
a přejde všechen žal,
jezero třpytem blýskne,
až vrátí se zas král!“*

Dále je zde potřeba zmínit část, kdy trpaslíci dojdou k Hoře a následně nalézají tajný vchod. Ocitají se před prahem přesně o Durinův den, jež je jediným dnem v roce, kdy jdou tajné dveře otevřít. Dveře odemká sám Thorin, který je zase o krok blíže k naplnění proroctví jeho rodu. „*Thorin tedy přistoupil a vytáhl klíč, který měl na řetízku kolem krku. Strčil jej do dírký. Hodil se tam a dalo se s jím otočit! Lup! Paprsek pohasl, slunce zašlo, měsíc byl pryč a oblohou se rozlévala tma.*“ (Tolkien, 2005, s. 176)

5.5 Motiv cesty

Tento motiv máme uveden již v podtitulu knihy. Celý příběh je o cestě, kterou trpaslíci podstoupili za účelem získání svého domova, Bilbově cestě za dobrodružstvím a jeho následné cesty zpátky do hobití nory. Je tu však přítomna ještě další a zároveň důležitější cesta, a to cesta proměny Bilbovy osobnosti a jeho dosavadních přesvědčeních. Tyto cesty jsou se sebou úzce spjaty a jedna bez druhé by neměla úspěšný konec. Nebýt Bilbovy vnitřní proměny, nezachránil by se před obřím pavoukem a následně by nevysvobodil své přátele. Zároveň pokud by se jím cestou nestala tato nepříjemná příhoda, k žádné vnitřní proměně by nedošlo. „*Skutečnost, že zabil obrovitého pavouka, docela sám, ve tmě, bez pomoci čaroděje, trpaslíků a kohokoli jiného, znamenala jaksí pro pana Pytlíka velikou změnu. Když si utíral meč o trávu a zasunoval jej zpátky do pochvy, připadal si rázem úplně jiný, mnohem sveřepější a smělejší, přes svůj prázdný žaludek.*“ (Tolkien, 2005, s. 134) Jeho vnitřní cesta se vyvíjí celý příběh. Nabírá zkušenosti a odvahu, a přestože prochází velkou změnou, jeho mravní zásady zůstávají stejné jako například v případě, kdy vrátil klíče strážnému v elfím sídle, aby neměl kvůli Bilbovi problémy.

Motiv vnitřní cesty zaznamenáváme také u postavy Thorina Pavézy. Když se jeho cesta přibližuje k získání jeho rodového bohatství, stává se z něj chamtivý a sebestředný

trpaslík. „Arcikam mého otce, má totiž sám o sobě větší cenu než řeka plná zlata a pro mne je naprosto nedoceníelný. Ten kámen si z celého pokladu vyhražuju pro sebe a pomstím se každému, kdo by ho našel a nechal si ho.“ (Tolkien, 2005, s. 219)

6 FILMOVÉ ZPRACOVÁNÍ PODLE PETERA JACKSONA

Nejúspěšnějším filmovým zpracováním knihy *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* je trilogie režírovaná Peterem Jacksonem, jež byla natočena v letech 2012–2014. První díl nese název *Hobit: Neočekávaná cesta*, druhý díl byl pojmenován *Hobit: Šmakova dračí poušť* a třetí díl nalezneme pod názvem *Hobit: Bitva pěti armád*.

Filmovému zpracování *Hobita* předcházela filmová trilogie *Pána prstenů*, která byla natočena stejným režisérem. Natáčení *Pána prstenů* trvalo přibližně 8 let a premiéry se uskutečnily v letech 2001–2003.

Filmy sklidily obrovský úspěch a lidé, stejně jako tomu bylo při vydání knih *Hobit* a *Pán prstenů* v letech 1937 a 1954, příběhům o hobitech zcela propadli. Začala vznikat společenstva, která spojovala láska k hobitům. Diskutovali zde o knihách, filmech a oblékali se do kostýmů postav. Pořádali také srazy fanoušků. Prodej knih šel díky filmovému zpracování nekontrolovatelně nahoru.

6.1 Komparace knižní předlohy a filmu

V této kapitole se budeme snažit porovnat knižní předlohu s filmovým zpracováním od režiséra Petera Jacksona. Pokusíme se nalézt odlišnosti, které jsou přítomny ve filmovém zpracování a jejich možný účel.

6.2 *Hobit: Neočekávaná cesta*

Na začátku filmu vidíme postavu Bilba Pytlíka na sklonku jeho života, jak píše o dobrodružství, jež zažil před šedesáti lety. Hned v úvodu se film vymyká knižní předloze, což však má pádné vysvětlení. Příčinou této změny je předpoklad, že divák nejdříve viděl filmové zpracování *Pána prstenů*, kde jsme Bilba Pytlíka zažili jako starce, a tvůrce nám tedy pomáhá k zorientování se v identitě hlavní postavy.

Dále příběh pokračuje tak, jak už ho známe z knihy až do chvíle, kdy se dozvídáme o skřetech, kteří skupinu pronásledují. Hlavou skřetů a hlavní zápornou postavou příběhu je bílý skřet Azog, který se chce Thorinovi pomstít za useknutou ruku v bitvě v Morii. V

knize byl tento skřet již mrtev rukou Dána, o čemž se dozvídáme v poznámce na straně 229, a v knižní závěrečné bitvě zde figuruje pouze jeho syn Bolg.

Při zajetí zlobry je Bilbo více nápomocný a snaží se je zdržovat od snědení trpaslíků. Díky jeho účelnému pozdržení, zlobry poté zastihne sluneční světlo a změní se v kámen. Bilbo je tak nápomocný již od prvního nepříjemného dobrodružství.

Objevuje se zde také postava čaroděje Radagasta Hnědého, jenž byl v knize zmíněn pouze okrajově při rozhovoru Gandalfa s Meddědem. Ve filmu vede Radagast s Gandalfem vážný rozhovor a informuje ho ohledně sídla Dol Guldur, kde potkal temné přízraky a také Nekromanta. V tomto rozhovoru Gandalf později pokračuje v Roklince při zasedání bílé rady. V předloze se o této radě, jež se měla konat po odchodu Gandalfa před branou do Temného hvozdu, dozvídáme až na zpáteční cestě Bilba a Gandalfa při návštěvě Roklinky.

Ve filmu se setkáváme s novými postavami Galandriel a Sarumanem, kteří jsou členy oné rady. Všichni zde hovoří o potencionálním nebezpečí, které se skrývá v temném sídle na jihu hvozdu v Dol Gulduru. Čaroděj Saruman toto nebezpečí popírá. I toto doplnění děje Hobita má svoje zapříčinění.

Knihy Hobit tuto temnou část neobsahuje, protože toto vyprávění nekoresponduje s příběhem pro děti.

U filmového zpracování však autor předpokládá, že divák nejprve viděl Pána prstenů, který byl natočen dříve, a který má chmurnější atmosféru stejně jako jeho knižní předloha. Trilogie Hobit tak díky tomuto faktu získává temnější nádech.

Dále se děj vyvíjí obdobně a první díl trilogie končí záchranou skupiny z korun stromů a její následné odnesení do bezpečí Skalbalu.

6.3 Hobit: Šmakova dračí poušť

Skupina vyhledá příbytek Medděda, kde stráví noc. Druhý den se jdou svému hostiteli představit a ten je nakonec pohostí. Dochází zde k rozhovoru mezi ním a Gandalfem o obávaném Nektromantovi. Opět zde vidíme odlišnost děje filmu v porovnání s předlohou. V knize je také postava Medděda více rozvinuta.

Při jejich putování Temným hvozdem narazíme na několik těchto změn. Trpaslíci sejdou ze stezky díky otrávenému vzduchu. Bilbo je sice z pavoučího zajetí zachráněn, ale v boji proti pavoukům jim pomohou lesní elfové a konkrétně dvě nové postavy Legolas

a Tauriel. Legolas je v knižní předloze zmíněn pouze jako princ elfů, ale postava Tauriel v knize nefiguruje. Do příběhu je pravděpodobně dosazena kvůli chybějícímu ženskému elementu. S tím se váže nový motiv nešťastné lásky a také neopětované lásky, který zde později nalézáme.

Díky snaze o vytvoření větší akčnosti děje je přítomno více skřetích útoků. Například při útěku trpaslíků z elfí pevnosti v sudech jsou po břehu řeky pronásledováni skřety a zároveň elfy. Při této konfrontaci je Kili zraněn otráveným šípem.

Trpaslíkům poté pomůže, při jejich přepravě do Jezerního města, Bard. Tato postava má ve filmu více prostoru, než je tomu tak v knižní předloze. K hoře se vydá pouze část družiny a druhá část zůstává v Jezerním městě společně se zraněným přítelem. Trpaslíci jsou ve městě opět napadeni skřety a následně zachráněni Legolasem a Tauriel, která Kiliho vyléčí a ten ji poté vyzná lásku.

Máme tu také paralelní děj, který se odehrává v Dol Guldur. Gandalf je zde zajat Nektomantem, ale jeho přítel Radagast je již na cestě pro pomoc.

Další velkou odlišností v ději je útok trpaslíků na již probuzeného draka. Trpaslíci roztaví zlato, které na Šmaka následně vylejí. Tento pokus o zabití se však nepodařil a rozčilený Šmak letí do Jezerního města a celé ho následně zničí. Takto končí druhý díl filmové trilogie.

6.4 Hobit: Bitva pěti armád

Třetí díl navazuje na ten předchozí. Vidíme zde Šmaka, jak demoluje Jezerní město a následně padá mrtev po zásahu Bardova černého šípu do nekrytého místa na jeho pancíři. Nevidíme zde však postavu starého drozda, který by mu o jeho slabině řekl. Také ve filmu nefiguruje postava starého havrana Roaka. Důvodem je patrně starší publikum, kterému je film směřován.

Opět zde máme paralelní děj, který se odehrává v Dol Guldur. Gandalfa zachraňuje Galandriel a následně ho Radagast odváží zesláblého do bezpečí. Objevují se tu přízraky společně se samotným Sauronem. Nakonec jsou zahnáni Galandriel s pomocí Sarumana a Elronda.

Další přidanou dějovou linkou je výprava Legolase společně s Tauriel, kteří sledují skřeta Bolga do Gundabadu. Zde objeví skřetí armádu.

Průběh bitvy je ze značné části pozměněn a Bolg zde umírá rukou Legolase. Jeho otce, Azoga, zabíjí Thorin, jenž sám umírá na zranění, které mu protivník způsobil. K rozloučení Bilba s Thorinem tedy nedojde. Orlové s Meddědem v bitvě sice pomohou, ale postava kožoměnce zde nehraje tak klíčovou roli.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 FENOMÉN HOBIT

7.1 Cíle a hypotézy výzkumu

Cílem praktické části bakalářské práce bylo potvrzení či vyvrácení hypotéz, které byly vytvořeny na základě poznatků z teoretické části práce. Cílem bylo zjistit, zda je příběh o hobitovi stále přitažlivý pro současné čtenáře, co je na knize nejvíce zaujalo a pro jakou věkovou skupinu je podle nich kniha vhodná. Dále zda může filmové zpracování přimět diváka k přečtení jeho knižní předlohy a zjistit, jakému zpracování by poté dali přednost. Cílem bylo rovněž vyhodnotit, jakých rozdílů si lidé mezi těmito zpracováními všimli, a zda jim tyto rozdíly vadily či nikoliv.

- **Hypotéza č. 1:**

Příběh o hobitovi má stále čím zaujmout i současné publikum.

- **Hypotéza č. 2:**

Knihy je vhodná pro všechny čtenáře bez ohledu na věk.

- **Hypotéza č. 3:**

Film může diváka přimět k přečtení jeho knižní předlohy.

7.2 Výzkumný vzorek

Hlavním subjektem pro výzkum byli čtenáři knihy *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*, kteří zároveň zhlédli filmové zpracování. Dotazník vyplnilo 45 respondentů.

7.3 Výzkumná metodika

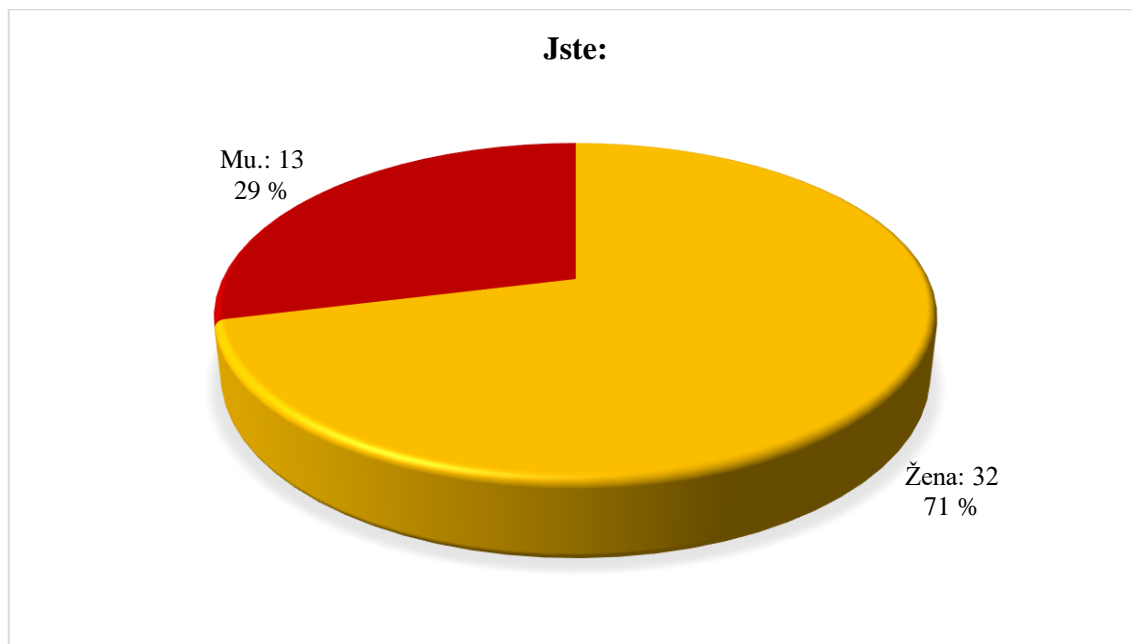
Výzkumnou metodikou zde bylo zvoleno dotazníkové šetření na internetových stránkách k tomu určeným. Konkrétně byl dotazník vyplňován na webových stránkách www.vyplnto.cz a dále byl sdílen na sociálních sítích. Dotazník se skládal z 16 otázek, z čehož bylo 12 otázek standardizovaných, 3 strukturované a 1 otevřená.

7.4 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1: Jste:

- a) Žena.
- b) Muž.

Graf 1: Pohlaví

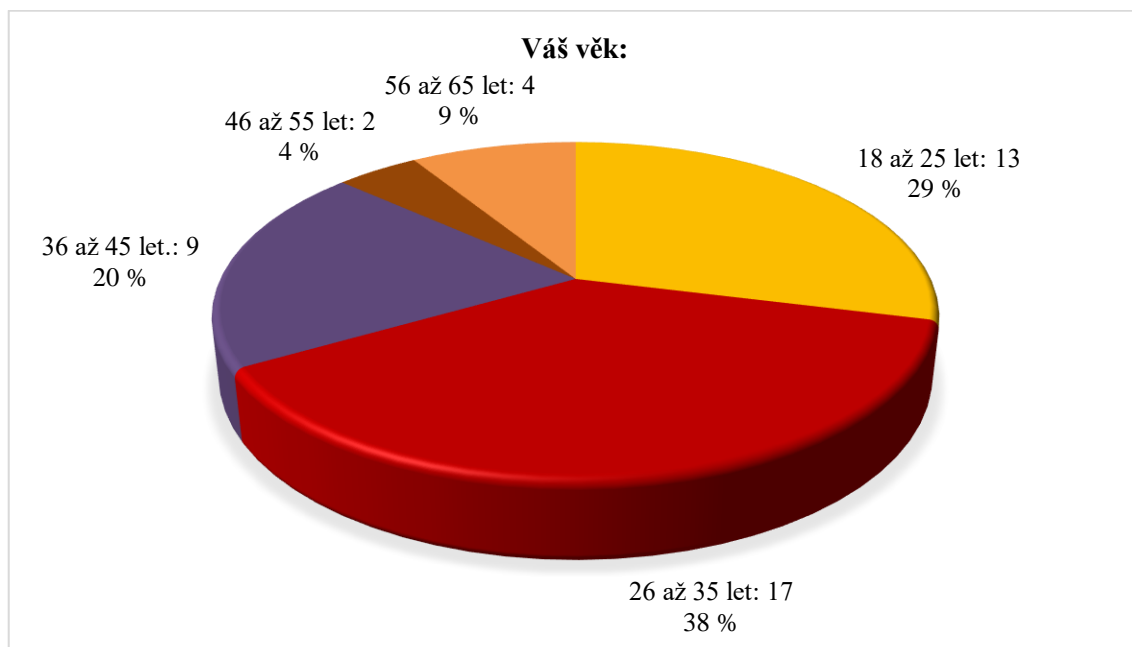
Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Dle dotazníkového šetření se ukázalo, že se průzkumu zúčastnilo 32 žen a 13 mužů.

Otázka č. 2: Váš věk:

- a) 18 až 25 let.
- b) 26 až 35 let.
- c) 36 až 45 let.
- d) 46 až 55 let.
- e) 56 až 65 let.
- f) 66 let a více.

Graf 2: Věk

Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Ze 45 respondentů jich bylo 13 ve věkovém rozmezí mezi 18 až 25 lety. Celkem 17 osob zvolilo odpověď b), tedy od 26 do 35 let, což je také nejpočetněji zastoupená věková kategorie. Odpověď c), tedy 36 až 45 let, zvolilo dohromady 9 osob. Celkem 2 respondenti byli ve věku od 46 až do 55 let a 4 ve věku od 56 do 65 let. Žádný z respondentů nebyl starší 66 let, a proto v grafu tento věk nefiguruje.

Otázka č. 3: Zaujala Vás kniha Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky?

- a) Ano.
- b) Ne.

Graf 3: Zaujetí

Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Ze 45 respondentů jich 32 uvádí, že je kniha o hobitovi jménem Bilbo Pytlík zaujala. Celkem 13 respondentů zvolilo odpověď b), kniha je tedy nezaujala.

Otázka č. 4: Co Vás na knize nejvíce zaujalo?

- a) Prostředí fiktivní Středozemě.
- b) Dynamičnost děje.
- c) Různorodost postav.
- d) Motivy obsažené v příběhu.
- e) Nezaujalo mě nic.
- f) Vlastní odpověď.

U této otázky si dotázaní mohli vybrat z celkem 5 předepsaných odpovědí nebo mohli zvolit vlastní odpověď. Celkem 17 respondentů odpovědělo, že je na knize nejvíce zaujalo prostředí fiktivní Středozemě, tedy odpověď a). 5 osob označilo, že je nejvíce zaujala dynamičnost děje. Dále různorodost postav zaujala celkem 4 osoby. Motivy obsažené v příběhu zaškrtnulo celkem 8 respondentů. Stejný počet, tedy 8 osob, zaškrtnulo, že je kniha nezaujala. Poslední, vlastní odpověď, si zvolili 3 respondenti. Jeden zde uvádí, že ho tento typ knih zcela odpuzuje, další respondent uvedl, že ho zaujmul celkový fantastický prvek. Poslední z nich napsal, že knihu nečetl.

Otázka č. 5: Co Vás vedlo k přečtení knihy?

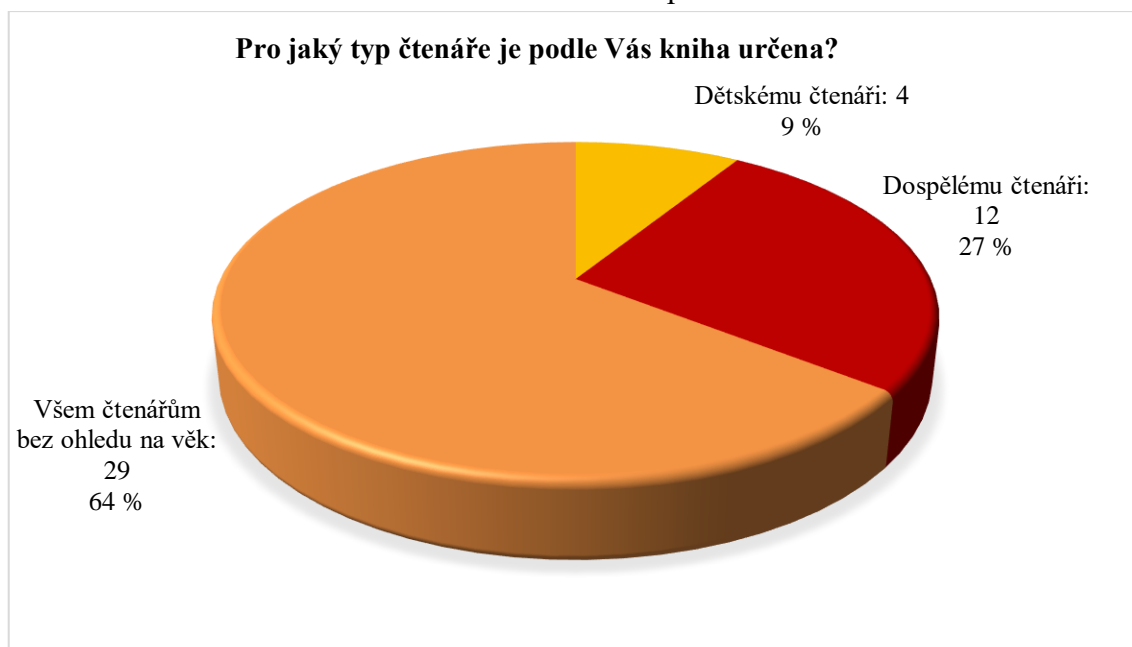
- a) Měl/a jsem ji zařazenou do povinné četby na střední škole.
- b) Zhlédnutí filmového zpracování.
- c) Vlastní odpověď.

U otázky č. 5 si mohli respondenti vybrat ze 2 odpovědí nebo vepsat vlastní odpověď. Nejčastějším motivem k přečtení knihy bylo zhlédnutí filmového zpracování. Ze 45 respondentů tuto odpověď zvolilo celkem 20 osob. 3 respondenti knihu přečetli, protože ji měli zařazenou v povinné četbě na střední škole. Další respondenti volili vlastní odpověď, kde nejčastěji uváděli, že knihu přečetli na doporučení někoho jiného, další uvedli, že knihu přečetli díky jejich zájmu o dílo Tolkiena nebo o fantasy žánr. Jedna osoba napsala, že ji byla kniha předčítána v dětství. Další respondenti začali knihu číst ze zvědavosti.

Otázka č. 6: Pro jaký typ čtenáře je podle Vás kniha určena?

- a) Dětskému čtenáři.
- b) Dospělému čtenáři.
- c) Všem čtenářům bez ohledu na věk.

Graf 4: Cílová skupina

Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Podle výzkumu celkem 29 respondentů odpovědělo, že je kniha určena všem čtenářům bez ohledu na věk. Podle 12 respondentů je kniha určena spíše dospělému čtenáři a 4 osoby by ji doporučily spíše dětskému čtenáři.

Otázka č. 7: Myslíte si, že má příběh čím zaujmout i současné publikum?

- a) Ano.
- b) Ne.

Graf 5: Zájem současného publika

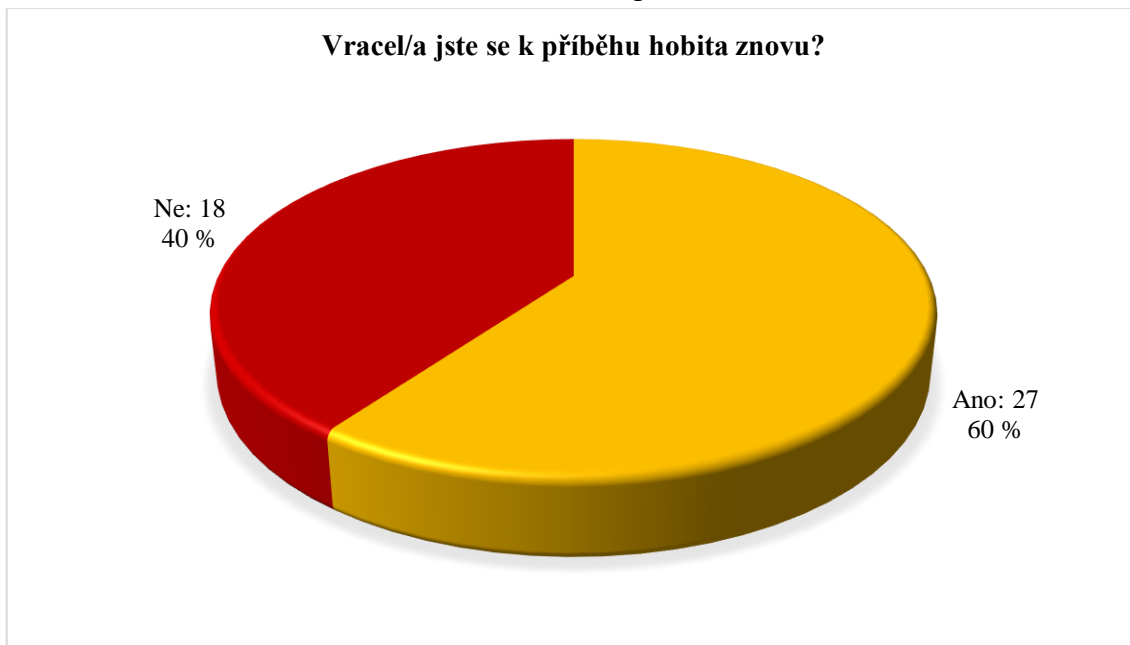
Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Celkem 41 dotazovaných si myslí, že má příběh stále čím zaujmout i současné publikum. 4 respondenti si myslí opak.

Otázka č. 8: Vracel/a jste se k příběhu hobita znovu?

- a) Ano.
- b) Ne.

Graf 6: Návrat k příběhu

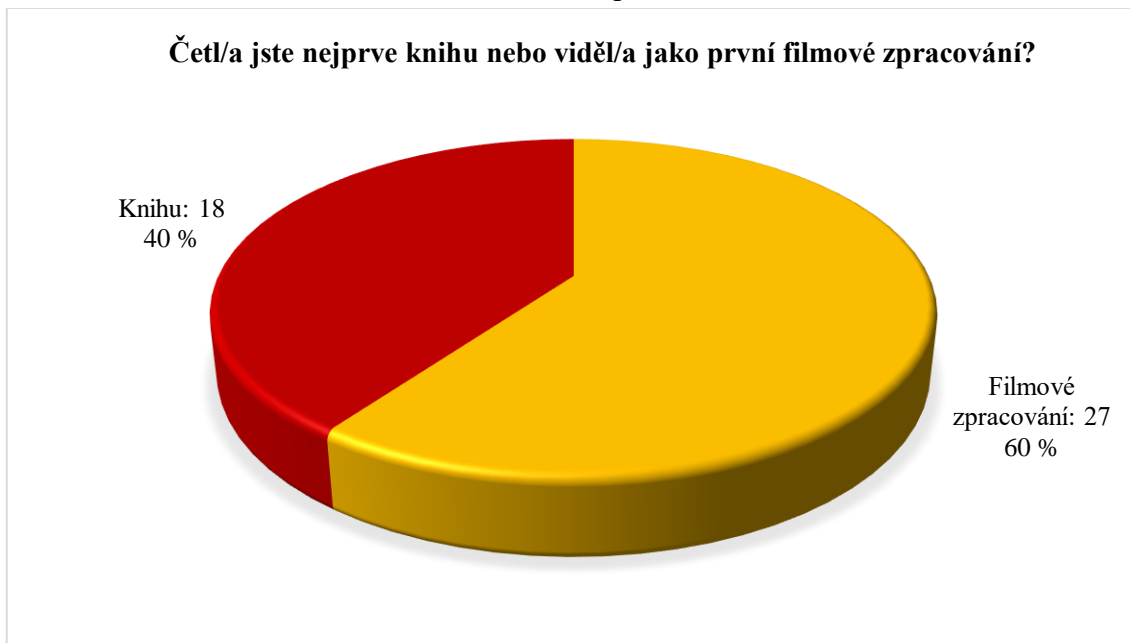
Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

K příběhu o Bilbu Pytlíkovi se vrátilo celkem 27 respondentů. 18 dotazovaných se k příběhu již nevracela.

Otázka č. 9: Četl/a jste nejprve knihu nebo viděl/a jako první filmové zpracování?

- a) Knihu.
- b) Filmové zpracování.

Graf 7: Forma zpracování

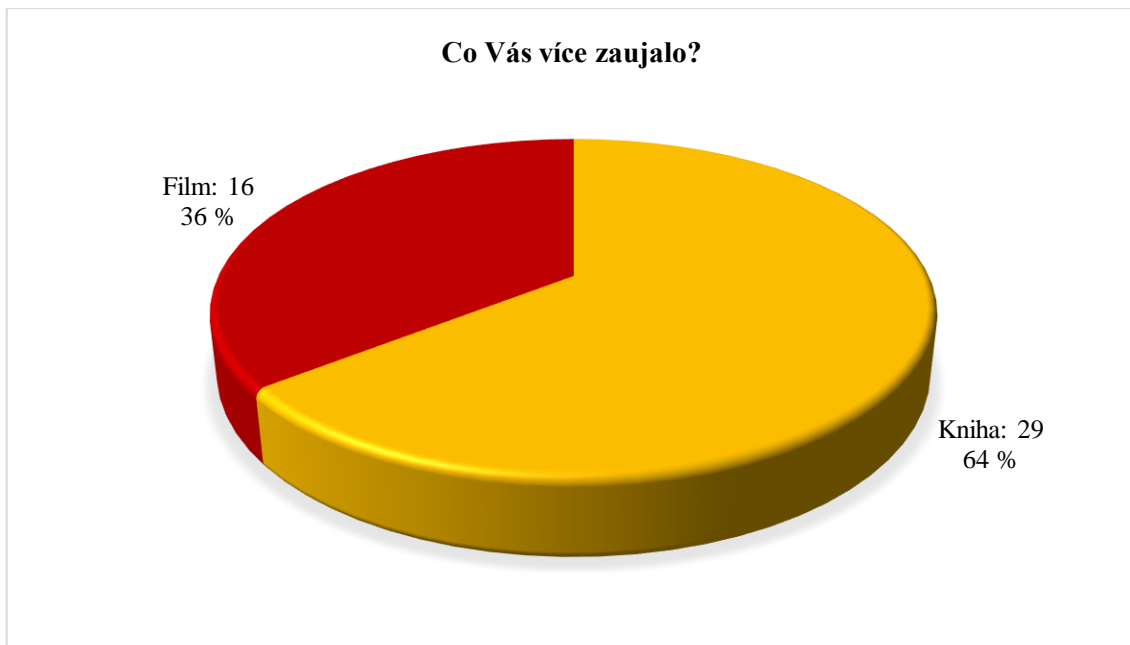
Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Podle průzkumu vidělo 27 dotázaných nejdříve filmové zpracování. Zbývajících 18 jako první četlo knihu.

Otázka č. 10: Co Vás více zaujalo?

- a) Kniha.
- b) Film.

Graf 8: Oblíbená forma

Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Knihu upřednostnilo celkem 29 respondentů a zbývajících 16 respondentů zaujalo spíše filmové zpracování.

Otázka č. 11: Všiml/a jste si rozdílů mezi knižní předlohou a filmovým zpracováním?

- a) Ano.
- b) Ne.

Graf 9: Rozdíly

Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Podle výzkumu 32 respondentů zaznamenalo rozdíly mezi knihou a filmem. Dalších 13 dotázaných žádné rozdíly nezaznamenalo.

Otázka č. 12: Pokud ano, jakých rozdílů jste si všiml/a?

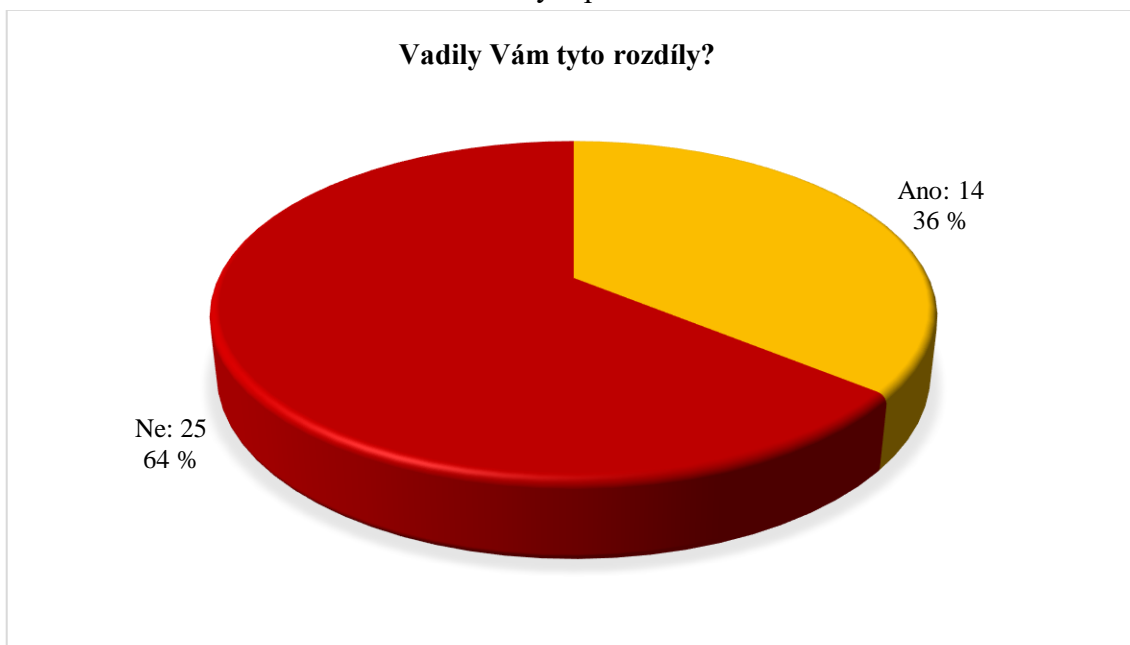
- a) Vlastní odpověď.

Tato otázka byla otevřená a respondenti sem museli napsat vlastní odpověď. Nejvíce dotázaných si všimlo dosazení postavy Legolase či Tauriel. Další v odpovědi uvedli, že je ve filmovém zpracování navíc specifikovaná dějová linka o Nektromantovi. Někteří napsali, že film postrádá některé z postav a motivů, které jsou obsaženy v knize. Jeden z dotazujících dokonce napsal, že kniha nemá kromě názvu s filmem nic společného.

Otázka č. 13: Vadily Vám tyto rozdíly?

- a) Ano.
- b) Ne.

Graf 10: Rozdíly – překážka či nikoli

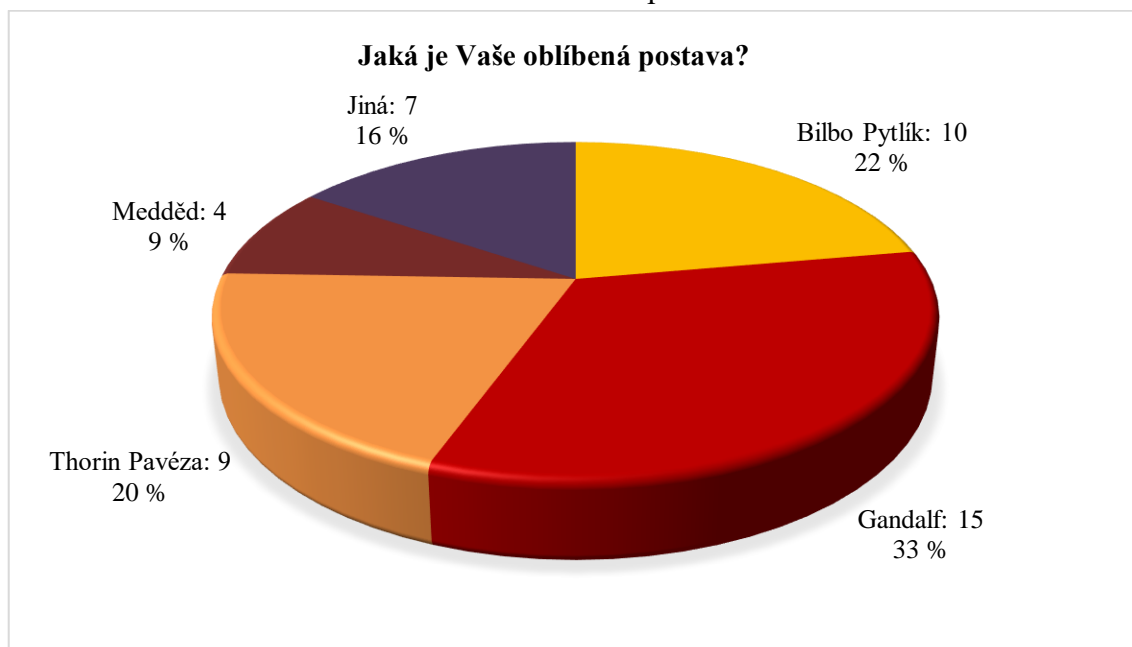
Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Rozdíly mezi filmovým zpracováním a knižní předlohou vadily celkem 14 respondentům. Dalším 25 tyto rozdíly nevadily.

Otázka č. 14: Jaká je Vaše oblíbená postava?

- a) Bilbo Pytlík.
- b) Gandalf.
- c) Thorin Pavéza.
- d) Bard.
- e) Medděd.
- f) Jiná.

Graf 11: Oblíbená postava

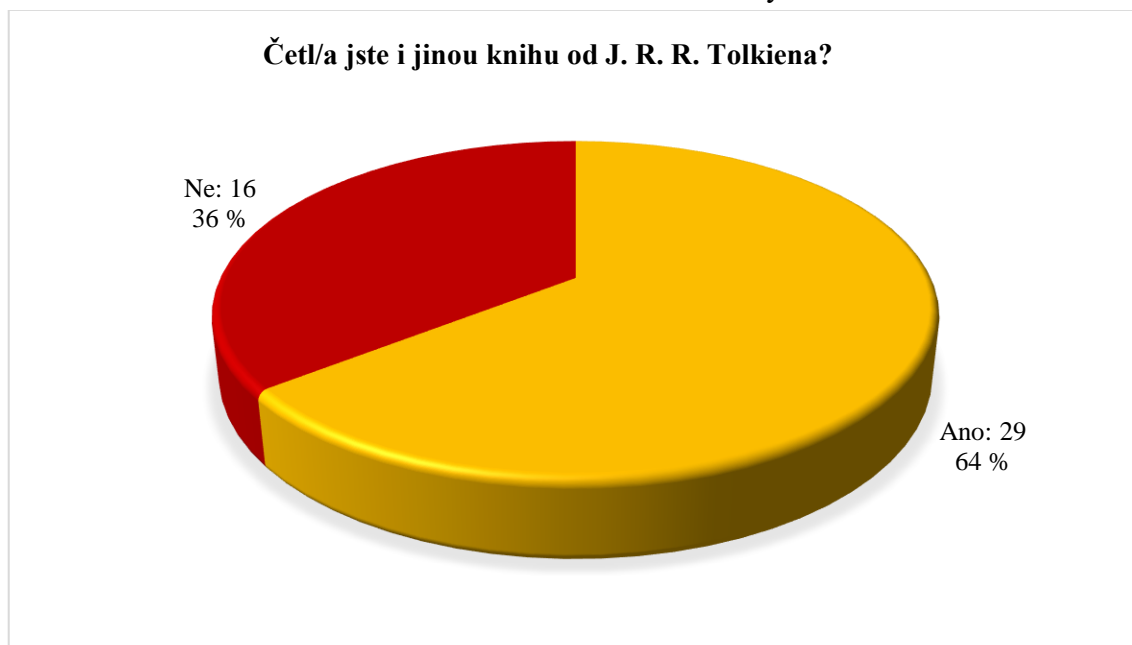
Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Podle průzkumu si 15 dotazovaných nejvíce oblíbilo postavu čaroděje Gandalfa. Bilba Pytlíka si vybralo celkem 10 dotázaných. Odpověď c), tedy Thorina Pavézu, vybralo 9 respondentů. Postava Medděda byla nejoblíbenější postavou u 4 dotázaných. Postavu Barda si nikdo jako oblíbenou postavu nevybral, a proto není do grafu zanesena. 7 z dotázaných zaškrtnulo odpověď f). Zaujala je tedy postava, která není uvedena v tomto seznamu.

Otázka č. 15: Četl/a jste i jinou knihu od J. R. R. Tolkiena?

- a) Ano.
- b) Ne.

Graf 12: Tolkien – ostatní knihy

Zdroj: autorka práce, 2023 (vlastní šetření)

Celkem 29 respondentů přečetlo i jinou knihu od J. R. R. Tolkiena. 16 z dotázaných jinou knihu od Tolkiena nečetlo.

Otázka č. 16: Pokud ano, jakou knihu jste od J. R. R. Tolkiena přečetl/a?

- a) Silmarillion.
- b) Pána prstenů.
- c) Húrinovy děti.
- d) Jinou.
- e) Vlastní odpověď.

U otázky č. 16 si mohli respondenti vybrat ze 4 odpovědí nebo vepsat vlastní odpověď. Knihu Silmarillion, tedy odpověď a), si vybraly 4 osoby. Pána prstenů přečetlo celkem 15 z dotázaných. Odpověď c), tedy Húrinovy děti, si žádný z respondentů nevybral. 2 odpověděli, že četli jinou knihu. V odpovědích s vlastním textem respondenti

často uváděli kombinaci několika knih. Někteří dokonce uvedli, že četli všechny knihy nebo alespoň většinu z nich.

7.5 Vyhodnocení hypotéz na základě výzkumu

- Hypotéza č. 1:

Příběh o hobitovi má stále čím zaujmout i současné publikum.

Od vydání knihy *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* uběhlo přibližně 85 let. V době vydání sklídila kniha velký úspěch. Stala se dětským bestsellerem a získala cenu za nejlepší knihu pro mládež od New York Herald Tribune. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda i po tak dlouhé době od vydání, je kniha stále populární a přitažlivá pro současnou veřejnost.

Tato hypotéza byla potvrzena. Podle dotazníkového šetření 91 % dotázaných uvedlo, že příběh o hobitovi má stále čím zaujmout i současné publikum. V otázce č. 4 byli respondenti dotázáni na to, co je na knize nejvíce zaujalo. Dotázaní mohli zaškrtnout jednu ze 4 odpovědí nebo vepsat svoji vlastní odpověď. Nejčastěji čtenáře zaujalo prostředí fiktivní Středozemě a dále motivy obsažené v příběhu. V otázce č. 8 odpovědělo 60 % dotazovaných, že se k příběhu o hobitovi dokonce vrátilo.

- Hypotéza č. 2:

Knihy je vhodná pro všechny čtenáře bez ohledu na věk.

Knihy začala původně vznikat jako zábavné příběhy určené pro autorovy děti. V recenzi na knihu, kterou napsal tehdy desetiletý syn nakladatele Rayner Unwin, stojí „... *měla by se líbit všem dětem od 5 do 9 let.*“ (Carpenter, 2017, s. 2014) V knize však najdeme motivy, které by mohly být zajímavé i pro dospělého čtenáře.

Také hypotéza č. 2 byla potvrzena. 64 % odpovědělo, že je kniha vhodná pro všechny čtenáře bez ohledu na jejich věk.

- Hypotéza č. 3

Film může diváka přimět k přečtení jeho knižní předlohy.

Tato hypotéza byla potvrzena. Dle dotazníkového šetření, ve kterém si respondenti mohli vybrat ze dvou odpovědí nebo mohli vepsat odpověď vlastní, zvolila největší část dotázaných, že je k četbě knihy přivedlo zhlédnutí filmového zpracování. Po zhlédnutí filmu a přečtení knihy by si však 64 % dotázaných vybralo knižní zpracování. V otázce č. 11 byli dotázáni, zda si všimli rozdílů mezi knižní předlohou

a filmem. Celkem 71 % respondentů tyto rozdíly neregistrovala. Nejčastěji zaznamenali chybějící motivy obsažené v knize, a naopak dosazení dějových linek, které v knižní předloze nebyly. Často také uváděli dosazení nových postav do filmového zpracování. Zajímavé je, že při otázce, zda respondentům tyto rozdíly mezi knihou a filmem vadily, odpovědělo 64 % z dotázaných, že tomu tak nebylo.

ZÁVĚR

Práce analyzovala dílo *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* a život jejího autora J. R. R. Tolkiena, aby mohla vyjádřit spojitosti mezi autorovým životem a zkoumaným dílem. Tyto spojitosti jsou vyjádřeny v deskripci kapitol a rovněž v motivech obsažených v díle, kde jsme mimo jiné zjistili, že při tvoření postavy Bilba Pytlíka se autor z velké části inspiroval svou osobností.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda kniha dokáže zaujmout pouze dětského čtenáře, kterému byla původně určena nebo dokáže upoutat všechny věkové kategorie. V teoretické části jsme dílo zařadili podle konkrétních prvků do hrdinské fantasy, které je oblíbené i u starších čtenářů. Dále jsou zde specifikovány motivy obsažené v díle, které by mohly zaujmout většinu osob bez ohledu na jejich věk. V praktické části práce jsme si díky dotazníkovému šetření tuto teorii potvrdili. Kniha *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* je vhodná pro všechny typy čtenářů bez ohledu na věkovou kategorii.

Další cíl se zabýval otázkou, zda je příběh o hobitovi stále zajímavý i pro současné publikum. Od jeho prvního vydání uběhlo více jak osmdesát let a nároky čtenářů se v průběhu času mění. Z dotazníkového šetření však vyplynulo, že kniha má čtenáře stále čím zaujmout, a většina z nich se k příběhu dokonce vrátila. Tolkienova podrobná tvorba druhotného světa nesla své ovoce, jelikož čtenáři nejčastěji uváděli, že právě prostředí fiktivní Středozemě je na knize nejvíce zaujalo.

Výzkum rovněž přinesl zjištění, že nejčastějším motivem k přečtení knihy bylo zhlédnutí filmového zpracování. Film tedy může přimět diváka k přečtení jeho knižní předlohy. Tímto se všechny tři testované hypotézy potvrdily. V praktické části práce jsme se rovněž dozvěděli, že si lidé všimli početných rozdílů mezi knihou a filmem, ale rozdíly jim většinou nevadily. Možná za to může fakt, že převážná část osob viděla nejdříve filmové zpracování a až poté četla knihu. Pozitivním zjištěním je však současně fakt, že v této době by většina osob po zhlédnutí filmu a přečtení knižní předlohy upřednostnila knihu.

Poznatky, ke kterým se v této bakalářské práci dospělo, by mohly posloužit studentům jako zdroj informací a mohly by jim pomoci v dalším bádání o autorovi nebo v analyzování jeho ostatních děl.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

CARPENTER, H., 2017. *J. R. R. Tolkien: Životopis*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-2092-9.

DĚDINOVÁ, T., 2015. *Po divné krajině: Charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-7871-0.

DĚDINOVÁ, T., 2016. *Na rozhraní světů: Fantastická literatura v mezioborovém zkoumání*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8441-4.

MOCNÁ, D. a J. PETERKA., 2004. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka. ISBN 80-7185-669-X.

PRINGLE, D., 2003. *Fantasy: Encyklopedie fantastických světů*. Praha: Albatros. ISBN 80-00-01126-3.

TOLKIEN, J. R. R., 2005. *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-722-6.

TOLKIEN, J. R. R., 2006. *Pán prstenů: Dvě věže*. Praha: Argo. ISBN 978-80-7203-829-9.

TOLKIEN, J. R. R., 2006. *Pán prstenů: Návrat krále*. Praha: Argo. ISBN 978-80-7203-728-5.

TOLKIEN, J. R. R., 2006. *Pán prstenů: Společenstvo prstenu*. Praha: Argo. ISBN 978-80-7203-726-1.

TOLKIEN, J. R. R., 2008. *Silmarillion: Mýty a legendy Středozemě*. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0043-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

DVOŘÁK, S., 2012. *"Střed Středozemě" uvádí premiéru Hobita, do ulic vyšly desetitisíce lidí* [online]. Praha: Novinky.cz [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-stred-stredozeme-uvadi-premieru-hobita-do-ulic-vysly-desetitisice-lidi-174093>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví.....	68
Graf 2: Věk	69
Graf 3: Zaujetí.....	70
Graf 4: Cílová skupina.....	72
Graf 5: Zájem současného publika	73
Graf 6: Návrat k příběhu	74
Graf 7: Forma zpracování	75
Graf 8: Oblíbená forma.....	76
Graf 9: Rozdíly	77
Graf 10: Rozdíly – překážka či nikoli.....	78
Graf 11: Oblíbená postava	79
Graf 12: Tolkien – ostatní knihy.....	80

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
----------------------------	---

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

1. Jste:

- a) Žena.
- b) Muž.

2. Váš věk:

- a) 18 až 25 let.
- b) 26 až 35 let.
- c) 36 až 45 let.
- d) 46 až 55 let.
- e) 56 až 65 let.
- f) 66 let a více.

3. Zaujala Vás kniha Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky?

- a) Ano.
- b) Ne.

4. Co Vás na knize nejvíce zaujalo?

- a) Prostředí fiktivní Středozemě.
- b) Dynamičnost děje.
- c) Různorodost postav.
- d) Motivy obsažené v příběhu.
- e) Nezaujalo mě nic.
- f) Vlastní odpověď.

5. Co Vás vedlo k přečtení knihy?

- a) Měl/a jsem ji zařazenou do povinné četby na střední škole.
- b) Zhlédnutí filmového zpracování.
- c) Vlastní odpověď.

6. Pro jaký typ čtenáře je podle Vás kniha určena?

- a) Dětskému čtenáři.
- b) Dospělému čtenáři.
- c) Všem čtenářům bez ohledu na věk.

7. Myslíte si, že má příběh čím zaujmout i současné publikum?

- a) Ano.
- b) Ne.

8. Vracel/a jste se k příběhu hobita znovu?

- c) Ano.
- d) Ne.

9. Četl/a jste nejprve knihu nebo viděl/a jako první filmové zpracování?

- a) Knihu.
- b) Filmové zpracování.

10. Co Vás více zaujalo?

- a) Kniha.
- b) Film.

11. Všiml/a jste si rozdílů mezi knižní předlohou a filmovým zpracováním?

- a) Ano.
- b) Ne.

12. Pokud ano, jakých rozdílů jste si všiml/a?

a) Vlastní odpověď.

13. Vadily Vám tyto rozdíly?

a) Ano.

b) Ne.

14. Jaká je Vaše oblíbená postava?

a) Bilbo Pytlík.

b) Gandalf.

c) Thorin Pavéza.

d) Bard.

e) Medděd.

f) Jiná.

15. Četl/a jste i jinou knihu od J. R. R. Tolkiena?

a) Ano.

b) Ne.

16. Pokud ano, jakou knihu jste od J. R. R. Tolkiena přečetl/a?

a) Silmarillion.

b) Pána prstenů.

c) Húrinovy děti.

d) Jinou.

e) Vlastní odpověď.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zdeňka Caltová

Obor: Scénická a mediální studia

Forma studia: prezenční

Název práce: Fenomén Hobit

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 74

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: prof. PhDr. Michaela Soleiman pour Hashemi, CSc.